

Leons Paegle

UGUNS PUTNS

PASAKA 10 AINĀS

PIRMĀ AINA

Darbojas:

Tēvs.
Dzeltenais kupris.
Dziesminieks.
Dārznieks.
Puķes.
Smaržūdeņi.
Sulaiņi.
Meitenes.
Odaliskas.

Tumšos toņos ieturēta telpa. Vidū, vairāk pa labi, melni klāts paaugstinājums ar sēdekli. Vairāk pa kreisi uz podesta neliels sfinksas tēls.

Priekškaram atveroties, paaugstinājuma sēdeklī Dzeltenais kupris. Sēdeklī abās pusēs mēmas pavadones.

Dzeltenais kupris.

Es Aklo notvēris kā jēru vilks
Aiz mīksta pakauša un rauju līdz,
Sev mutē juzdams tīksmo asins garšu.
Viņš šķietas kungs, bet valdu tikai es
Un, milzīgs izaugdams caur laikmetiem,
Līdz bezgalībai metu kupra ēnu.

Pieceļas, paceļ rokas. Liels. Klausās.

Klau! Soļi! Aklais! Veiklāk pretim tam!

Pavadones noiet un atgriežas ar tēvu, vezdamas to zem padusēm. Dzeltenais kupris paliek sēžot krēslā.

*

Tēvs, liels, akls, tumšā, platā uzvalkā.

Es gribu atsēsties. Kur pārvaldnieks?

Kupris sēž.

Še, kungs.

Tēvs.

Ko dari, pārvaldniek?

Kupris.

Es stāvu nomodā par tavu mantu.

Tēvs taustās rokām, pieskaras kuprim.

Kas tas? Tu manā krēslā?

Kupris atraujas no krēsla.

Tev tikai likās, kungs.

Tēvs nosēžas.

Jā, jā!

Kas nevar redzēt, tam var tikai likties.

Kupris.

Tev nav ko skumt, jo manām acīm, kungs,

Tu simtkārt labāk redzi pasauli

Un spiedies visu lietu būtībā.

Tēvs saķer kupri aiz rokas.

Nu, skaties turp un teic, ko redzu!

Kupris skatās tukšumā.

Kāds pelēks ēzelis tur nastu nes

Un domā svētlaimē par savu stalli.

Tēvs rāda uz otru pusi.

Bet tur?

Kupris.

Kāds lauva karu ved ar tīgeri,

Lai likumīgi gūtu jaunu plēsmu.

Tēvs.

Bet tur pa vidu?

Kupris.

Mūsu publika,

Kas tev tik līdzīga, mans aklais kungs.

Tēvs.

Un beidzot tur, aiz mana sēdekļa,

Kur nākošais dus klēpī mūžībai?

Kupris.

Tur nav nekā. Tik tumšu ēnu met

Kāds milzīgs vilks, kas...

Tēvs *pēkšņi atgrūž to*

Nost, tu manim rieb!

Kupris.

Bet, kungs!

Tēvs.

Tik ēzelis un lauva, tīģeris un vilks,
Un tikai publika!

Kupris.

Bet, kungs!

Tas viss, ko redzēji, ar dabu saskan
Un saucas civilizacija.

Tēvs.

Civilizacija bez cilvēka!

Kupris.

Bet kam tev cilvēka, vai nepietiek
Tev vēl no sevis paša?

Tēvs.

Es dzirdu, kalps, tu mani izsmiet sāt
Un gudri pamācīt. Kopš tavām acīm
Es skatos pasaulē, tev līdzīgs topu
Un sevis paša atliek manī maz.
Bet nu ir diezgan! Vairāk nespēju!
Pieceļas no sēdekļa, pagriežas pret sfinksu.
Es tevi izaicinu, ļaunā sfinksā!
Kas tu ar nebūta, vai dievs, vai velns,
Vai liktenis, vai dzīve, — manas acis,
Vai dzirdi, acis dod man atpakaļ!

Kupris *aiz sfinksas.*

Ha, ha, ha!

Tēvs.

Tu smeijies? Nesmeijies, bet iznīcini!
Ja ne, es tevi druskās satriekšu!

Kupris.

Mans kungs, kam gan tu tikai acu dēļ
Jau gribi atdot visu dzīvību?
Tev atliek oža, garša, tauste, dzirde,
Tik pavēli, un būs tev visas baudas.

Tēvs.

Ak, es jau zinu: nav man izejas.

Gurdens atkrīt krēslā.

Kupris *pavadonēm.*

Lai kunga ožai bauda sniegta tiek!

*

Pavadones sit plaukstas. No abām pusēm uznāk sievietes dažādu puķu izskatā ar attiecīgiem ziediem rokās. Kustoties lēnā dejas ritmā, ieslēdz puslokā tēvu un viedā pret to savas smaržas.

Puķes, ritmā šūpodamās.

Tev savas smaržas atnesam
No saules pilniem laukiem
Un, pašas reibstot, kvēpinām
No tūkstoš ziedu traukiem.

Vai jūti tu, cik viegli plūst
Ap tevi zemes dvaša?
Ar tavu elpu kopā kūst;
Tu brīvs no sevis paša.

Pie zemes nāc un apsedzies
Ar puķu segu silti.
Tavs gars caur ziediem runāsies
Ar jaunu saules cilti.

Kaisa puķes pār tēvu.

*

Ieskrien jaunekļi dažādu smaržūdeņu pudeļu izskatā, attiecīgām smaržām un pulverizatoriem rokās.

Pirmais.

Es īstais franču L'Origan's!

Otrais.

Es neviltotas de Coty!

Trešais.

Es drusku jauktas Quelques fleurs!

Ceturtais.

Es dziedermuskuss erotisks!

Visi jautrā ritmā.

Ko tu dairies,
Ko tu vairies
Mūsu kaires
Dievišķas?

Maksā naudu,
Baudi baudu,
Atmet gaudas
Sievišķas!

*Uzmācas puķēm, pūš pulverizatoriem uz tām un tēvu.
Puķes pa abām pusēm projām. Smaržūdeņi tām pakaļ.*

*

Tēvs neapmierināts.

Es savas acis gribu atpakaļ!

Kupris.

Lai garšas bauda kungu apmierina!

*Pavadones sit plaukstas No abām pusēm parādās sulaiņi,
rokās paplātes ar dzērieniem.*

Baltais sulainis.

Es lūdzu, šampanietis simtgadīgs!

Dzeltenais.

Lacrime Christi, pater, zelta traukā!

Melnais.

Liebfrauenmilch, mein Herr!

Sarkanais.

Kungs, īsta krievu vodka!

*Tēvs tikko pieskaras dzērieniem. Sulaiņi projām. Viņu
vietā stājas četras meitenes attiecīgos uzvalkos ar augļu
kurvīšiem.*

Siciliete.

Signore, oranžas no Sicilijas!

Saliniece.

Ser, bananas no dienvidjūras salām!

Nēģeriete.

No Afrikas, mans massa, dateles!

Indiete.

No Indras dārza, radža, ananass!

Atstāj kurvīšus ar augļiem, pašas projām.

*

Tēvs.

Es acis, acis gribu atpakaļ!

Kupris.

Ko oža nespēja un garšā dot,

To dos tev tauste.

Pavadones sit plaukstas. Parādās divi sulaiņi, paklāj uz paaugstinājuma sēdekļa priekšā lāčādas, noliek trīs spilvenus, nosēdina tēvu uz vidējā, projām. Ieskrien divas skaistas, viegli ģērbtas odaliskas. Rokas, pleci un pa daļai krūtis kailas. Nometas tēvam abās pusēs uz spilveniem, izvidamās pieglaužas viņam, ņem viņa rokas un velk pār savu miesu. Kupris nosēžas tēva sēdeklī.

Odaliskas.

Mūsu āda tik smalka kā Persijas zīds —
glāsti, jel glāsti!

Mūsu krūtis kā spārni zem pirkstiem tev trīs —
glāsti, jel glāsti!

Mūsu asinis sarkanās jūti, kā kvēl —
glāsti, jel glāsti!

Guvis un dzesējis kaisles, alksi mūs vēl —
glāsti, jel glāsti!

Tēvs atgrūž tās, pieceļas.

Es gribu redzēt sievu dailes īstni!

Es gribu patiesību saskatīt!

Kupris.

Bet, kungs, tu viņas sabiedēji.

Tēvs.

Lai viņas iet.

Odaliskas projām. Tēvs taustās pēc sava krēsla, no kura
nolec kupris.

*

Kupris.

Tu šodien esi sliktā omā, kungs,
Bet ceru, dziesmas tevi uzjautrinās.

*Pavadones sit plaukstas. Brītiņu nenāk neviens. Pavado-
nes sit plaukstas vēl reizi. Taustīdamies ienāk dziesmi-
nieks. Gari mati un bārda, tumšs uzplētnis. Akls. Atgādina
tēvu. Rokā muzikas instruments.*

Kupris.

Kas tu tāds esi? Ko tu meklē še?
Es tevi aicinājis neesmu.

Dziesminieks.

Es eju neaicināts, kurp man tīk,
Un dziedu neaicināts, kam man tīk:
Gan vilkam, kokam, vējam, ūdenim,
Gan savam otrenim tai melnā krēslā.

Kupris.

Kas tev par otreni? Ej projām, ners!

Tēvs.

Stāv' mierā, pārvaldniek! Nāc tuvāk, draugs!
Tev balss kā dūja dūc un sola mieru.
No kurienes tu nāc un kurp tu ej?

Dziesminieks *nāk tuvāk.*

Es zemju zemes esmu izstaigājis,
Pēc Uguns putna visur meklēdams.

Kupris.

Tā tik vēl trūka! Uguns putns!

Tēvs.

Pēc Uguns putna? Tā kā dzirdēts vārds.
Pag', kā tas bij un kur tas bij, un kad?

Dziesminieks.

Tas putns brīnišķīgs, un, ja tu ļauj,
Par viņu padziedāšu vecu dziesmu.

Kupris.

Bet, kungs!

Tēvs.

Ciet klusu, kalps! Es klausos, svešais draugs.

Dziesminieks ķer stīgās.

Aiz trejdeviņām zemēm
Starp klintīm ezers zils,
Tur sirmsūnotā krastā
Stāv zaļa vara pils.

Ir sprosts aiz vara sienām
No tīra zelta pīts,
Tai sprostā Uguns putns
Simts mūžus ieslodzīts.

Par trejiem mūžiem reizi
Nes augļus saules koks, —
No Uguns putna spalvām
Tad zvaigznī debess loks.

Nāk sargs ar Uguns putnu
Un zelta augļus rauj:
Kam saules koks ir dārzā,
Lai kājas nenoauj.

Pat viena putna spalva
Jau aklam redzēt liek,
Kas iegūst pašu putnu,
Tam mūžam laimes tiek.

Tēvs *pieceļas, ekstazē.*

Uguns putns! Uguns putns!
Es viņu atceros, es redzēju
To savos jaunos, ugunīgos sapņos,
Kaut arī nezināju vārdā saukt.
Nu vārds ir atrasts: Uguns putns liesmo
Pār manu aklumu un mani glābs.

Kupris *panāk uz priekšu.*

Kungs, neklausies uz bērnu pasakām!

Tēvs *uz dziesminieku.*

Sniedz roku, svešais draugs, tev abas acis:
Tu mani vedīsi pie Uguns putna.

Dziesminieks.
Man acu nav.

Tēvs.

Tev arī nav! Ak brāli,
Kā divi akli putnu atradīsim?

Kupris *pie dziesminieka.*

Ej prom no šejienes, vai likšu iemest
Pie rupučiem un čūskām tumšā bedrē.

Dziesminieks.

Es tumsas nebaidos, jo manī gaišs,
Un čūskas arī ne, jo tava suga
Par čūskām niknāki prot špākt un dzelt.

Tēvs.

Ko viņš tev teica?

Dziesminieks.

Ko gan tāds var teikt,
Kas divām mazāk redz
Kā mēs bez vienas.
Saņem tēva izstiepto roku.

*

Dārznieks *uztraukts ieskrien.*

Kungs, uzklausies, tai saules ābelei,
Kas tavā dārzā sen jau nenes augļus,
Mirdz visi zari zelta ābolos.

Tēvs *uz dziesminieku.*

Vai dzirdi, draugs!

Dziesminieks.

Tev liktens laimi sūta.
Nu tikai proties to, kā nākas, saņemt.

Kupris.

Tie zelta augļi, kungs, ir jānovāc,
Lai viņus nenozagtu Uguns putns.

Tēvs.

Lai paliek augļi. Atsauc manus dēlus.

Kupris.

Kam dēli tev? Tiem pašiem savi darbi.

Liec darīt man, es visu izdarišu.

Tēvs *dusmās.*

Tad izdari un atsauc manus dēlus!

Kupris.

Es klausos, kungs!

*Ļauns, saviebies aiziet, mezdams pavadonēm ar roku. Tās
nozūd.*

Tēvs *uz dārznieku.*

Neviens lai nestaigā pa manu dārzu!

Neviens lai netuvojas saules kokam!

Tik manus dēlus ielaist vakarā,

Kad tie pēc kārtas sargās zelta augļus.

Dārznieks.

Kā pavēlēji, viss tiks izpildīts.

Projām.

Tēvs *skatuves vidū, roku rokā ar dziesminieku.*

Kā tumsu apstarot spēj dailes prieks,

Ko līdzī atnes brālis dziesminieks!

OTRĀ AINA

Darbojas:

Dārznieks.

Dzeltenais kupris.

Jēkabs.

Miķelis.

Ansis.

Uguns putns.

Spulgas tēls.

Dziesminieks.

Petro.

Žano.

Melnais sargs.

Dārzs naktī. Tumši zilās zvaigžņu pilnas debesis. Vidū saules koks ar zelta augļiem.

No vienas puses uznāk Dzeltenais kupris ar somu pie jostas un uzmanīgi zogas uz priekšu. Otrā pusē parādās dārznieks.

Dārznieks.

Kas ir?

Kupris.

Es esmu. Pārvaldnieks.

Dārznieks.

Ko jūs šē darāt?

Kupris.

Kunga manta rūp.

Dārznieks.

Kungs visiem aizliedzis šai dārzā nākt.

Kupris.

Es taču pārvaldnieks.

Dārznieks.

Es lūdzu, ejiet.

Kupris.

Kungs bērna prātā krīt pret vecumu.

Dārznieks.

Man liekas otrādi: viņš nāk pie prāta.

Kupris.

Nu, viss var būt. Bet ir gan ābelīte!

Kā mazas saulītes pa zariem laistās.

Kā šķiet tev, dārzniek, cik tai vērtības?

Dārznieks.

Es nezinu, jo naudā nevērtēju.

Kupris.

Par velti, draugs, tas allaž jādara.

Nu, es tev pateikšu. Vai redzi augli,

Kas it kā pastiepies uz mūsu pusi?

Starp maziem mazākais, bet nopirkt var

Par viņu pieklājīgu mājiņu.

Dārznieks.

Patiesi mājiņu? Un dārziņš klāt?

Kupris.

Tad šis par mazu. Lielāks jāmeklē.

Lūk, tur viņš mirdz. Par to būs arī dārziņš.

Dārznieks.

Ak, ko nu runāt. Labāk ejiet, kungs!

Kupris.

Par diviem āboliem var nopirkt dārzu

Un pašam pieņemt savus strādniekus;

Par pieciem iegādāties lielu muižu

Ar zirgiem, ratiem, sulaiņiem un suņiem,

Var miksti gulēt, saldi ēst un dzert.

Dārznieks.

Jel ejiet! Es jūs lūdzu, ejiet!

Kupris.

Man prieks par cilvēkiem, kas tiek uz augšu.

Nu, kam tev pūlēties še citu labā,

Ja vari pats būt kungs?

Dārznieks.

Es nesaprotu.

Kupris.

Klausies, mīlais draugs!
Šai saules ābelē ir simtiem augļu.
Ja mēs tik piecus katris paņemam,
Neviens to nezinās, bet mums nāks laime.

Dārznieks.

Bet kādām acīm es pie kunga iešu?

Kupris.

Ak, blēņas, nemanīs. Viņš taču aklis.

Dārznieks.

Es tomēr nevaru, es...

Kupris.

Kas tev jāvar?

Nu, lūk, es pieeju pie saules koka.
Pieiet, grib raut augļus; atspīd pēkšņa gaisma.
Jods, kāda gaisma! Acis apžilba!
Nu, lūk, būs pieci tev un pieci man.
Vēl sestais man par labu padomu,
Bet septītais, tas iekrīt rokā pats.

Rauj augļus, liek somā, dod dārzniekam.

Dārznieks.

Lai piedod manu grēku labais kungs!

Neskatīdamies paņem augļus, projām.

Kupris.

Nu, nelga tāds, tu tagad esi mans!
Bet gaisma nejauka, var zaudēt acis.
Kā Aklais reiz no manas zelta spozmes.

Smejas. Berzē acis. Sāk klausīties. Noslēpjas aiz kokiem.

Uznāk vecākais dēls Jēkabs, garš, sauss, grezns. Cepure ar spalvu, zobens. Aiz viņa divi sulaiņi nes paklājus un spilvenus.

Jēkabs.

Tā suņa dzīve, ko man vecais dod!
Ne savas svitas man, ne sava nera,

Ne sava kučiera kā visiem kungiem;
Tik divi sulaiņi, kas to lai iztur!

Sulaiņiem.

Nu, veiklāk, stārķa kājas, klājiet segas!
Ne te, ne tur! No saules koka tālāk,
Lai Uguns putnu labāk novērot.

Atlaižas izklātās segās un spilvenos.

Nu, lūk, cik tīkami! Tā sargāt var,
Un Uguns putns jau tikpat kā rokā.
Ei Petro, pakasi aiz kreisās auss!
Ei Žano, paberzē man labo pēdu!
Caur kurpi neberzē, tu mūlaps tāds!

Sper sulainim ar kāju.

Bet tagad padejojiet manā priekšā.

Sulaiņi taisa dažus komiskus lēcienus.

Nu diezgan. Uznāca tāds garšīgs miegs.
Jūs, sliņķi, sargājiet un, tiklīdz manāt
Ko atskrienam, tūlīt aiz astes — caps.

Aizmiegs. Sulaiņi brītiņu stāv katrs Jēkabam vienā pusē, sāk klanīties, nosēžas, saliek muguras kopā, atstādami Jēkabu vidū. Noliec galvas uz krūtīm, snauž. Muguras pamazām sāk slīdēt viena otrai garām. Abi gulētāji uzkrīt savam kungam, iekliedzas, un visi trīs uzlec kājās.

P e t r o.

Viņš bij un aizskrēja! Ķer, Žano, ķer!

Ž a n o.

Vej, tur aiz koka, Petro, pakaļ skrej!

J ē k a b s izrauj zobenu.

Uz priekšu, varoņi, jūs slava gaida!

Uzskrien uz priekšu, uz Jēkaba, un aizskrēj. * Uzskrien uz priekšu, uz Jēkaba, un aizskrēj.

Sulaiņi aizskrien un atgriežas, vilkdami aiz rokām līdzī Dzelteno kupri.

P e t r o.

Šis pats jau būs!

Žano.

Gandrīz kā peļu vanags!

Kupris *turas pretim, grib izrauties.*

Vai jūs bez prāta! Laidiet mani vaļā!

Jēkabs.

Kas tā par balsi? Pārvaldnieks, nudien!

Kupris.

Tu, senjor Jēkab? Glāb no laupītājiem!

Jēkabs.

Ko, miega mices, jūs pat neprotāt
No putna atšķirt kungu!

Grib sist sulaiņiem. Tie aizbēg.

Kupris.

Sadod! Sadod!

Jēkabs *nevar noķert sulaiņus, kuri pazūd tumsā.*

Nu, gan jau dabūšu tos rīt no rīta.

Daudz sliktāk ir, ka putns izmuka.

Kupris.

Kā, vai tad bija?

Jēkabs.

Ej nu sazeni.

Kupris.

Ak, blēņas, senjor, ne viņš bij, ne būs.

Bet koks, lūk, ir un viņā zelta augļi.

Jēkabs.

Jā, tiešām, zelta gan.

Kupris.

Nu, lūk, mans draugs.

Tu Uguns putnu ķer, kad jāķer laime.

Rīt pat tu vari būt jau grāfs vai hercogs.

Jēkabs.

Tu domā ābolus?

Kupris.

Cik apķērīgs!

Jēkabs.

Vai desmit pietiktu, lai būtu grāfs?

Kupris.

Nu, ņem jau piecpadsmi, lai kļūtu hercogs.

Jēkabs.

Vienalga.

Pieiet pie saules koka. Gaisma. Viņš atlec atpakaļ.

Kupris.

Ko tu baidies! Plūc!

Jēkabs *plūc ābolus, liek cepurē un dod arī kuprim.*

Še, ņem un paraugies, vai nenāk brālis.

Kupris.

Vēl nenāks, nebaidies.

*

Miķelis — *zems, apaļš; moderns apģērbs, spieķis; ātri uznāk.*

Labvakar, brāl, vai Uguns putns rokā?

Jēkabs *nobijies grib paslēpt cepuri.*

Jā... nē... tas ir...

Miķelis.

Nu, kas tad ir?

Vai Uguns putna olas cepurē?

Jēkabs *attapies.*

Jā, man ir olas, tu ņer pašu putnu!

Cepuri slēpdams, atmuguriski projām.

Miķelis *ierauga kupri.*

Tu arī te, mans vecais tēva draugs!

Kupris.

Ko darīt, jāpierauga kunga manta.

Miķelis *smejas.*

Jā, jā, lai neaiznes to Uguns putns.

Pus koka, šķiet, viņš jau ir notīrījis.

Kupris. Vēl tava tiesa būs.

Miķelis. Man vajag daudz.

Es gribu atvērt lielu veikalu.

Kupris. Nu, ko tad runāt. Ķeries tikai klāt.

Miķelis. Tu pielūko, lai Ansis nepārsteigtu.

Tuvojas kokam. Kā senāk atspīd pēkšņa gaisma.

Vai tik vien bij? Vēl, vēl, lai gaišāks plūkt!

Plūc zelta augļus kokam vienā pusē, kupris dara to pašu otrā pusē. Saules koks apdziest. Paliel tikai viens ābols pašā galotnē.

Miķelis. Vai visi ievākti? Tur viens vēl mirdz!

Kupris. To Ansim atstāsim, lai papriecājas.

Miķelis. Ko Ansis zin no zelta vērtības!

Mēs viņam atstāsim to Uguns putnu.

Mēģina aizsniegt galotnes ābolu, bet nevar.

Kupris. Lai paliek! Steidzies projām! Ansis nāk!

Miķelis ar kupri nozūd tumsā.

*

Ansis — jauns, slaidis, gaišs, vieglā izšūtā blūzē un platmalē, uznāk.

Neviena nav. Diezin, kur abi brāļi!

Vai viņi bijuši vai nebijuši?

Lūk, saules ābele. Ak vai, kas tas?

Ne augļa vairs, un zari aplauzīti!

Kā aklā līdumā viss tukšs un melns.

Ak nekrietņi, tā postīt saules koku!

Iet ap koku.

Tik pašā galotnē viens ābols spīd.
Kā saules sēkla jaunai, gaišai audzei.
Lai pati saule viņu pasargā!

Vēro nakti.

Cik jauki še. Kā mīksta, zila vilna
Nakts dienas skarbumus un trokšņus klāj.
Tur augšā bezgalība, zvaigžņu pilna,
Še lejā sirds man ritmot nenostāj.
Es iznācis šai naktī jauns un gribošs,
Kā kokā sula spēki manī briest.
Sauc mani mērķis — Uguns putnis zibošs,
Kas jāiegūst, kaut nāvi nāktos ciest.

*

*Pieiet pie saules koka un paliek ēnā. Dārza dibenā atspīd
gaisma, kura ātri tuvojas. Atskan muzika. Parādās Uguns
putns sievietes izskatā, iesarkani mirdzošām spalvām. Viņu
ved ķēdē melns sargs.*

Uguns putns apstājas pie saules koka.
Ļauj, saule, dzesēt treju mūžu slāpes,
Dod zelta ābolu no tava koka!
Ņem, māte saule, treju mūžu sāpes,
Dod jaunas ceres man no tava koka!

*Saules koks noliec galotni, un Uguns putns plūc pēdējo
zelta augli.*

Ansī izlec no ēnas un metas pie Uguns putna.
Dod, māte saule, viņu sagūstīt!

*Melnā sarga smieklī nodārd pa dārzu. Viņš aizrauj Uguns
putnu. Gaisma apdziest. Ansī paliek rokā tikai mirdzoša
Uguns putna spalva.*

Ansī.

Tu brīnums dzirkstošais, gan tevi gūšu!
Apskata spalvu.

Kā viņa mirdz! Nu tik būs tēvam prieks!

Grib iet.

Kupris *iznāk no ēnas.*

Ei jaunais kungs, kurp tu tā gribi steigt?

Ansis.

Pie tēva, pārvaldniek, ar jaunām acīm.

Kupris.

Tu domā, acis viņu aplaimos?

Ansis.

Nu protams, pārvaldniek.

Kupris.

Tu maldies, mīlo Ansi.

Tās viņam sagādās tik ciešanas.

Viņš visas lietas savā fantazijā

Redz viņu senzudušā izskatā.

Kaut arī es tam cenšos atklāt īstni,

Bet zinu, viņš man netic. Ja nu tu

Tam acis atdosi, viņš mirs no īstnes.

Ansis.

Tu maldies, pārvaldniek.

Kupris.

Ak draugs, nemaz.

Bet tev šī spalva labāk noderēs:

Tā viņas īpašniekam gādā varu.

Ansis.

Ja varu vajadzēs, to gūšu pats.

Kupris.

Tā bagātību dod.

Ansis.

Man nevajaga.

Ja visiem pietiks, netrūks arī man.

Kupris.

Tā daili dod, no kuras prāti mulst.

Ansis.

Nu, tādu gribētu es labprāt redzēt.

Kupris.

Tu vari to. Trīs reizes vēdini

Pret austrumiem ar Uguns putna spalvu.

A n s i s *vēdina.*

Tad rādies, daile! Esmu ziņkārīgs!

Debess malā atspīd gaisma, no kuras izveidojas Spulgās tēls. Ansis pārsteigts raugās viņā, kamēr tēls izdziest.

K u p r i s.

Nu, vai es neteicu?

A n s i s.

Patiesi brīnums!

K u p r i s.

Ņem spalvu sev, un daili iegūsi.

A n s i s.

Man prieks to iegūt būs tāpat bez spalvas,

Kaut zemes galos viņa paslēptos!

Ar labu nakti, krietno pārvaldniek!

Grib iet. Viņa priekšā parādās dziesminieks.

*

D z i e s m i n i e k s.

Dod spalvu man. Es arī aklis.

A n s i s.

Draugs,

Es labprāt dotu, bet tik viena man,

Tā jānes tēvam.

D z i e s m i n i e k s.

Man tā pienākas,

Es biju tas, kas tēvu pamācīja

Par Uguns putnu un par saules koku.

A n s i s.

Tēvs smagi cieš no sava akluma.

D z i e s m i n i e k s.

Es ciešu vairāk daudz. Tavs tēvs ir bagāts,

Man nav nekā, es nabags dziesminieks,

Kam tēvs bij posts un bēda pamāte.

A n s i s.

Ak brāli dziesminiek, man tevis žēl!

Dziesminieks.

Dod spalvu man, un nebūs jāžēlo.

Ansī.

Ak vai, es nevaru! Man tēvs ir tuvāks!

Dziesminieks.

Tas mūsu tuvākais, kas vairāk cieš.

Ansī pēc īsas cīņas ar sevi.

Tev, draugs, būs taisnība; ņem spalvu sev;

Es tēvam sagūstišu pašu putnu.

Dziesminieks.

Tie vīra vārdi ir un vīra darbi.

Nakts ātri satumst, un viņā vēl brītiņu mirdz Uguns
putna spalva.

TREŠĀ AINA

Darbojas:

Tēvs.

Jēkabs.

Miķelis.

Ansis.

Dzeltenais kupris.

Dārznieks.

Sargs.

Skatuve kā pirmajā ainā.

Tēvs sēdeklī. Viņam abās pusēs pavadones. Pa labi no tēva Dzeltenais kupris. Ap viņu grupā Jēkabs, Miķelis un Dārznieks. Pa kreisi Ansis.

Tēvs.

Nu, dēli, stāstiet man, kas bija naktī.

Jēkabs *panāk uz priekšu.*

Ar saules rietu dārzā nogāju

Un šķēpu rokā stāvēju par sargu

Pie saules koka līdz pat pusnaktij;

Bet putns nenāca, bij laikam bailes.

Kad brālis ieradās, no ābeles

Ne lapa nebija, ne auglis zudis.

Atkāpjas.

Tēvs.

Un tu ko pieredzēji, Miķeli?

Miķelis *panāk uz priekšu.*

Es modrīgs staigāju zem saules koka,

Līdz rītos zaļa gaisma sāka aust,

Bet velti izgaidījos Uguns putna.

Kad Ansis samiegoties atnāca,

Ne ābols nebij nokritis no zara.

Atkāpjas.

Tēvs.

Un nu, mans jaunais dēls, kā gāja tev?

Ansis.

Ak mīlo tēv, es piedošanas lūdzos,
Jo noziedzies, kaut arī nevainīgs.

Tēvs.

Kas tā par valodu, mans mīlais Ansi?

Ansis.

Es Uguns putna notvert nespēju,
Jo melns un varens sargs to projām rāva,
Bet viņa spalva rokā palika
Kā saules stars, kas pēkšņi tverams kļuvis.

Tēvs.

Es zināju, ka tu, mans mīlais dēls,
Man prieku nesīsi par visiem priekiem.
Dod spalvu šurp un sevi apkampt ļauj.

Ansis.

Bet, mīlo tēv, man nav vairs putna spalvas.

Tēvs.

Tev nav vairs spalvas? Dēls, tas nevar būt!

Ansis.

Tēvs, spalvu atdevu es kādam citam,
Kam vairāk tiesības uz to kā tev.

Tēvs.

Kam vairāk tiesības uz to kā man!
Un tu to savam tēvam sacīt drīksti?

Ansis *metas tēvam pie kājām.*

Tēvs, piedod man!

Tēvs *atgrūž viņu.*

Ej nost! Tas nav vairs dēls,

Kas savam tēvam atņem abas acis!

Kupris.

Un atdod viņas svešam ubagam.

Ansis.

Tēvs, ļauj man izstāstīt!

Tēvs.

Tur nav ko stāstīt!
Es klausos, pārvaldniek, kas tev ko teikt.

Kupris.

Kungs, labāk klusēšu, lai stāsta dārznieks.

Bīda dārznieku uz priekšu.

Nu, stāsti kungam, ko tu redzēji.

Dārznieks *uztraukts mīdās uz vietas.*

Tai naktī dārzā, kungs... Es ļoti baidos...

Tēvs.

Teic droši visu, nebaidies nekā.

Tev ticēšu, jo garus gadus biji

Ne tikai dārznieks man, bet arī draugs.

Dārznieks.

Es nevaru... Kungs, piedod man...

Kupris *saķer dārznieku aiz rokas.*

Tas nelga

Tā nobijies, ka nespēj vārda teikt,

Un man būs jārunā vēl viņa vietā.

Tad klausies, kungs, ko viņš man stāstīja.

Kad šorīt, tā ap pašu saules lēktu

Viņš dārzā iegājis, ak briesmas, Uguns putns

Ap saules koku šņākdams plosījies,

Bet Ansis, nolicies uz mīkstām segām

Un galvu ietinis, pa visu dārzu krācis.

Viņš skaļi iesaucies aiz brīnumiem,

Un Uguns putns bijis nebijis;

Tik zelta spalva viņam izkritusi,

Ko Ansis paķēris, no miega lēkdams.

Ansis.

Tēvs, tas nav tiesa!

Tēvs.

Teicu, klusu ciest!

Kupris.

Tad pienācis kāds ubags noskrandojis

Vai arī žongliers apkārtceļojošs,

Kas veikli žonglē, bet vēl veiklāk zog.
Pēc īsas sarunas tam spalva kulē,
Bet Ansim atlikušie zelta augļi.
Nu saules koks stāv izpostīts un tukšs.

A n s i s metas uz Dzelteno kupri.

Kā čūskai izraušu tev viltus mēli!

J ē k a b s saķer Ansi aiz rokas.

Pag', Ansīt, pag', ka neapdedzinies!

M i ķ e l i s saķer to aiz otras rokas.

Ka nepazaudē savus ābolus!

A n s i s spēcīgi atgrūž tos.

Nost, mutes bajāri, no ceļa!

K u p r i s paslēpjas aiz tēva krēsla.

Glāb mani, kungs!

T ē v s.

Tu esi vainīgs, Ansi!

Pret tevi liecina tavs uztraukums.

A n s i s.

Lai melos klausos es bez uztraukuma?

K u p r i s.

Kungs, prasi dārzniekam, vai meloju.

T ē v s.

Tad apliecinī, dārzniek, patiesību.

D ā r z n i e k s.

Kungs, labais kungs!

K u p r i s piezogas, saķer dārznieku aiz rokas, draudoši.

Vai tev, ja tu...!

D ā r z n i e k s tikko dzirdami.

Tā bija.

A n s i s satriekts.

Tu arī, draugs! Ko es tev darījis?

T ē v s.

Tad uzklausieties visi, ko es lēmis:

Pēc Uguns putna abi vecākie,

Bet Ansis cietumā, līdz kāds no brāļiem
Man Uguns putnu mājās pārvedīs,
Ar to par manu mantinieku kļūdams.

A n s i s.
Tie viņu nepārvedīs it nekad!
Tēvs, atļauj arī man iet putnu meklēt.

T ē v s.
Ko esmu sacījis, tas paliek teikts.
Sit plaukstas. Ienāk bruņots sargs.
Vest manu dēlu Ansi cietumā.
Uz Miķeli un Jēkabu.
Jums, Miķeli un Jēkab, labu ceļu!

CETURTĀ AINA

Darbojas:

Ansis.

Sargs.

Dziesminieks.

Spulgas tēls.

Šaura, pelēka cietuma telpa. Dibenā melns novērošanas lodziņš. Vidū galdiņš ar ūdens krūzi, maizi un kādu apklātu priekšmetu. Pie tā soliņš.

Priekšskaram atveroties, Ansis un sargs telpas vidū.

Sargs.

Tad klausies, Numur 3, un iegaumē.
Tev atļauts rupju rudzu maizi ēst,
Tev atļauts ūdeni no krūzes dzert,
Tev atļauts salmos gulēt katru nakti.
Cīts viss ar likumu tiek stingri noliegts.

Ansis.

Ak, mierā liec ar savu likumu!

Sargs.

Tu esi vieglprātīgs, Numur 3.
Nav citas vērtības kā tikai likums,
Ja viņa nebūtu, vai būtu cietums?
Bet vai bez cietuma gan būtu es?

Ansis.

Nav citas vērtības kā tikai cilvēks.

Sargs.

Tu runā bērnišķīgi, Numur 3.
Kas tā par vērtību? Nu, skaties pats.

Atklāj priekšmetu uz galda; redzams cilvēka galvaskauss.

Tas bij tavs priekšgājējs, kāds neprātīgais,
Kas vairāk gribēja, kā mums ir dots,
Kas cīnījās pret dzelzu likumību
Ar milu vien un cilvēcīgu sirdi.

Lūk, viss, kas vēl no viņa atlicies,
Bet likums palicis un paliek mūžam.
Tu pārdomā to labi, Numur 3,
Un sēdi mierīgi. Ar labvakaru.

Aiziet pa vidu.

*

Ansis viens staigā pa telpu, apstājas labajā pusē.

Lūk, te es ienācu. Cik smagas durvis,
Kā kapa akmenis, ko tikai ver
Uz vienu pusi: cieti visiem mūžiem.
Ak tēvs, ak tēvs, kādēļ tev šādi kapi!

Lasa uzrakstus uz sienām.

— Ja neesi kā visi, sargies, draugs!
Uz tavām rokām dzelžu važas mauks,
Ap tavu sirdi akmens sienas augs.
— Ja ies par taisnību kaut viens no simta,
No meliem brīva būs drīz visa dzimta.

Izstiepj rokas.

Kaut viens no simta, viens no tūkstoša
Ar mani būs, mēs dzīvi pārveidosim
Un vecās likumības vietā dosim
Tai jaunu cilvēku, kas pats sev kungs.

Nosēžas pie galda, paņem rokā maizi.

Tu rudzu maize, saldā spēka ēsma,
Man, tevi uzskatot, top vieglis prāts.
Es druvas redzu zelta novakarēs
Un skaistas meitas, jaunus, stiprus puisus,
Kas, saules pārpilni līdz pirkstu galiem,
Vēl paši neapzinās sava spēka.

Ņem ūdeni un dzer.

Nāc, veldzē mani, ūden veldzētāj!
Lai dzirdu līksmo pavasara lietu
Un upju čalas, jūras šalkoņu
Un vēja brāzmu manos kuģu mastos,
Kad okeanus šķeļu, cilvēks-dievs.

Saķer galvaskausu.

Un, lūk, kas palicis no dieva pāri!
Mans mīlais brāli, teic, kā trūka tev,
Lai slava vainagotu tavu pieri,
Ko tagad pelējums un trūdi klāj.
Varbūt par daudz bij tavā sirdī mīlas?
Varbūt, ka pašas sirds tev bij par daudz?
Noliek galvaskausu uz galda, nogrimst domās.
Cik tomēr brīnišķa ir tāda sirds!
Kā viņa valda visu tavu būtni,
Un aizmirsies tu čuksti: mīlā, nāc!

Atspīd gaisma, kurā parādās Spulgas tēls. Ansis uzlec kājās. Tēls nozūd.

Nē, nē, es negribu! Ne sievas daile,
Bet Uguns putns man ir jāmeklē!
Ko es te sēžu nevarīgām rokām
Kā nelga pēdējais? Man jātiek laukā!

Rausta durvis, sit viņās.

S a r g s *pie novērošanas lodziņa.*

Tu netrokšņo! Tas ir pret likumu.

A n s i s.

Es pats sev likums. Sargs, man jātiek laukā!

S a r g s.

Par agru iegribējies! Gaidi vien.

A n s i s.

Es neesmu no tiem, kas ilgi gaida.

S a r g s.

Es tevi brīdinu.

A n s i s.

Es tevi arī!

Sargs atstāj lodziņu un ienāk ar roku dzelžiem.

S a r g s.

Man tevi jāslēdz.

A n s i s *spēcīgi atgrūž to.*

Ei, nepieskaries!

S a r g s.

Tas ir pret likumu! Ei puiši, šurp!

*Atrauj durvis. Viņās parādās Dzesminieks mūka izskatā.
Melnā kapuce pa pusei aizsedz acis.*

S a r g s.

Hallo, kas esi tāds un ko še meklē?

D z i e s m i n i e k s.

Es garīdznieks, un mani sūta kungs
Šo jaunekli uz ceļu sagatavot.

S a r g s.

Tik ātri jau! Nu, protams, nav ko žēlot!
Šis Numur 3 ir bīstams noziedznieks.

D z i e s m i n i e k s.

Bet atstāj tagad mūs.

S a r g s.

Es eju, tētiņ.

Tik sargieties, ka viņš jūs nepiesmej.

Projām.

*A n s i s, pret galdu atspiedies, uzlūko Dzesminieku, kas
viņam lēni tuvojas.*

Tas nevar būt! Ak tēvs, tas nedrīkst būt!

D z i e s m i n i e k s.

Tā ir, mans draugs, tev ceļā jāsataisās.

Nomet kapuci.

A n s i s *pārsteigts.*

Tu esi tas, kam acis atdevu!

D z i e s m i n i e k s.

Es savu parādu tev maksāt nāku.

A n s i s.

Ak draugs, kā gan tu vari palīdzēt?

D z i e s m i n i e k s.

Tev jāiet pasaulē pēc Uguns putna,
Bet es šē palikšu kā cietumnieks.

A n s i s.

Tas nevar būt! Nekad es nepieļaušu
Par sevi citam ciest.

Dziesminieks.

Klau, mīlo Ansi,
Es dziesminieks, pār kuru varas nav
Ne dzelzu atslēgām, ne akmens mūriem —
No manām dziesmām viņi atkāpjas.
Pat nāvei varas nav, jo dziesmās gars
Tai pāri paceļas un mūžam dzīvo.

Ansis.

Ļauj tavā priekšā dziļi galvu liekt!

Dziesminieks.

Bet tagad, Ansi, laiks pie darba doties.
Še mana kapuce un aizsedzies.

*Noņem kapuci un apliek Ansim, noņem no sāniem zobenu,
dod Ansim.*

Še zobens, apjozies, būs smagas cīņas;
Lai tava sirds un roka nenodreb.
Bet sargies viņu celt pret atbruņotiem.
No mērķa nenovērsies, nedzenies
Ne varas spožuma, ne bagātības
Un sevi atdot allaž gatavs esi.
Ja grūti jācieš tev, lai prātā nāk
Arvienu visas tautas ciešanas,
No kurām atbrīvos to Uguns putns.
Bet tagad ej, mans draugs, un esi sveiks!

Ansis.

Sveiks, dziesminiek, un paldies tev par visu.
Apkampjas.

Dziesminieks.

Pag', maizi ņem, tā ceļā noderēs.

*Ansis ieliek maizi kabatā, iet pie durvīm, piekļauvē. Dzies-
minieks nosēžas ar muguru pret durvīm. Ienāk sargs.*

*

Sargs.

Vai jūs jau galā, tēvs, ar grūto darbu?
Ansis paloka galvu, paiet viņam garām un nozūd.

Sargs.

Nu, kā nu ir ap dūšu, Numur 3?
Vai vēl tu neatzīsti likumus,
Bez kuriem neiztiksi arī nāvē?
Tu nerunā? Gan vēlāk kliegsi, draugs,
Tāpat kā agrāk kļiedza visi citi.
Tavs priekšgājējs tā smilkstēja kā suns,
Kad likums lauza viņa plašo sirdi.

Aiziet.

Dziesminieks pieceļas, saslejas visā augumā, sāk spēlēt un dziedāt.

Kāds kalnu vētrām pretim skriet
Un dzīvot ērglim prieks,
Bet sprostā viņu ieslogiet, —
Pret dzelzīm galvu trieks.

Cik lauva varonīgs un cēls,
Kad brīvi džungļos nirst,
Bet gūstā nevarīgs un žēls
Aiz smagām ilgām mirst.

Brīvs radītājs kā saules stars
Ar spožu daili dzirkst,
Bet cietumā pat milzu gars
Kā aizcirsts ozols sirgst.

No važām garu atbrīvot
Tik Uguns putnis spēs.
Tad ejiet putnu iekarot,
Lai brīvi būtu mēs!

*Pa dziesmas laiku cietuma sienas atkāpjas un izgaist.
Dziesminieks stāv krustceļos. Viņam blakus Pelēkais vilks.*

PIEKTĀ AINA

Darbojas:

Jēkabs.
Miķelis.
Ansis.
Pelēkais vilks.

Tuksnesīga un drūma apkārtne. Krustceļi. Stabs ar trim rādītājiem. Uz tiem rakstīts: pa labi — uz varu, vidū — uz bagātību, pa kreisi — uz darbu.

Uznāk Jēkabs un Miķelis. Jēkabs savā greznajā uzvalkā ar zobenu pie sāniem, šķēpu un vairogu rokā. Miķelis ar somu un spieķi, binokli kaklā. Abi apskatās visapkārt.

Jēkabs.

Līdz šim mēs nācām gluži omulīgi:
Ne pārāk karsti bij, ne pārāk auksti,
Kad salka — ēstuve, kad slāpa — krogs,
Un visur skaistules kā rožu ziedi.
Ne galva jālauza ar pārdomām,
Uz kuru pusi iet: šauj tik uz priekšu.
Un te tev piepeši: kungs, izvēlies —
Pa labi, vidū, kreisi — traka lieta!
Ko domā, Miķel, brāl?

Miķelis.

Sev domā pats,
Tu vecākais; es tikmēr apskatišos.
Apskata binoklī apkārtni.

Jēkabs lasa uzrakstus.

Uz varu! Miķel, ko te domāt vairs!
Kur vara ir, tur netrūks Uguns putna.
Mans ceļš pa labi iet. Pats dievs tā grib.

Miķelis apskata uzrakstus binoklī.

Ja dievs tā grib, tad pretim nestīvējies,
Jo citādi viņš tev var izgriezt cisku.

Mans dieviņš teic, ka zelta vidusceļš
Vislabākais, jo ved uz bagātību;
Bet tikai bagātībā Uguns putns.

Jēkabs.

Tad mums ir jāšķiras.

Miķelis.

Sveiks, mīlo brāl!

Jēkabs.

Bet klau, tev somā visa mūsu ēsma.

Dod pusi šurp, lai tuksnesī
Es nenobeigtos salkumā un slāpēs.

Miķelis.

Kas manā somā likts, tas pieder man.
Ja vēlies pusi, lūdzu pērc un maksā;
Aiz zelta āboliem tev kules plīst.

Jēkabs.

Tu esi spekulants!

Miķelis.

Tu nelamājies!

Es neuzplijos tev, ja gribi, pērc,
Ja gribi, ne, kā patīk, man vienalga.

Taisās iet.

Jēkabs ar šķēpu stājas viņam ceļā.

Dod manu pusi šurpu, nelieti!

Miķelis izvelk revolveri.

Liec nost to vabiņu, sirdsmīlo brāli,
Šis mazais sunītis līdz nāvei kož.

Jēkabs nolaiž šķēpu.

Es, dārgo Miķel, tikai pajokoju.

Nu, cik tu gribēsi par ēsmas pusi?

Miķelis.

Dod divus ābolus.

Jēkabs.

Tas ir par daudz.

Ar vienu samaksāts jau tiku tikām.

Miķelis.

Tad, brāl, nekā. Man pašam noderēs.

Skatās binoklī.

Še tuksnesis visapkārt simtu jūdžu.

Taisās iet.

Jēkabs.

Dod ēsmu šurp!

Miķelis.

Papriekšu ābolus.

Jēkabs.

Nē, labāk abi reizē, tā būs drošāk.

Ar vienu roku sniedz Miķelim zelta ābolus, ar otru saņem no viņa ēsmu un dzērienu. Šai brīdī parādās Pelēkais vilks un nostājas starp Jēkabu un Miķeli. Āboli un ēsma izkrīt. Abi bailēs atkrīt sēdus.

*

Pelēkais vilks pret Jēkabu.

No tavas sugas vajāts treju mūžu,

No meža mežā dzīts, no purva purvā,

Es ļauns un izsalcis nu prasu ēst.

Jēkabs bailēs velkas atpakaļ.

Man nav nekā. Lūk, prasi manam brālim.

Vilks pret Miķeli.

Tu labi pelnīji uz vilku ādām,

Nu atmet mazumiņu arī man,

Lai varu remdēt savu nikno badu.

Miķelis, *paspējis jau noglabāt somā ēsmu un zelta ābolus.*

Par velti nedodu es it nekā,

Lai nemaitātu tautas tikumību.

Ja gribi ēsmu, pērc un samaksā.

Vilks.

Man nav ko samaksāt.

Miķelis.

Man nav ko dot.

Vilks draudoši tuvojas Miķelim.

Ja ēsmu nedosi, pats būsi ēsma.

Miķelis.

Nu, kam tik nikni? Te tev padoms labs:

Lūk, brālim kulē zelta āboli,

Ko nozadzis viņš tēva saules kokam.

Tev brālis viņus dos, ko ēsmu pirkt.

Jēkabs uzlec kājās.

Es nesaprotu, kādēļ tavu somu

Viņš nevar attaisīt bez āboliem!

Vilks.

Lai strīdu izbeigtu, būs taisnīgāki,

Ja abi nepelnīto dosiet man.

Miķelis pieceļas, atspiezdamiem Jēkaba šķēpā.

Dod, Jēkab, ābolu, es došu ēsmu.

Jēkabs.

Nē, dod tu pirmais.

Miķelis, šķēpu paceldams.

Dod, kad liek!

Jēkabs.

Kad jādod, jādod.

Dod vilkam ābolu. Tas pagriežas, lai saņemtu. Šinī brīdī

Miķelis no muguras puses ievaino vilku ar šķēpu. Vilks

ievaidēdamies nokrīt.

Miķelis.

Nu, tu dabūji?

Jēkabs.

Bet tagad projām!

Paķer savu šķēpu un metas projām pa labi.

Miķelis.

Tikai neaizmirsti

Pie tikšanās man izdot vekseli

Par to, ka pasargāju tavu zeltu!

Paņem no zemes Vilkam doto zelta ābolu, paskatās bi-

noklī, aiziet pa vidu.

*

Pelēkais vilks *mēģina piecelties.*

Vai, vai, cik grūti!

Ansis bez kapuces, ar zobenu, ātri uznāk.

Te kāds vaidēja?

Vilks.

Glāb mani, labo puisī!

Ansis *piesteidzas vilkam.*

Kas tev kait?

Vilks.

Es esmu ievainots un ciešu badu.

Ansis.

Ai Vilciņ pelēko, ai nabadziņ!

Palīdz vilkam piecelties.

Nekas, nekas, še veselības balzams,

Tas tavu brūci mirklī sadziedēs.

Apsēdina Vilku uz akmeņa ceļa staba tuvumā, pilina balzamu brūcē.

No muguras tev uzbrukts nodevīgi!

Kas bij šis nekrietnais?

Vilks.

Te divi bij.

Tas viens kā sētas miets, kā bumba otrs.

Ansis

Tie brāļi būs! Kurp viņi aizgāja?

Vilks.

Pa labi sētas miets, pa vidu bumba.

Ansis *lasa uzrakstus.*

Uz varu — protams, Jēkabs devies turp.

Uz bagātību — Miķelim pa ceļam.

Vilks.

Tu pats kurp iedams?

Ansis.

Meklēt Uguns putnu.

Vilks.

Pa kuru ceļu?

Ansis.

Lūk, pa šo — uz darbu.

Tas liekas pēdējais un īstais ceļš:
Bez darba Uguns puķns nebūs gūstams.

Vilks.

Tu prātā brašs, tāpat kā aļugumā.
Bet mani salauzuši bads un vajas.

Ansis.

Draugs, piedod, aizmirsu! Še maize, ēd.
Izņem no kabatas maizi un dod Vilkam.

Vilks.

Bet kas tev pašam paliks?

Ansis.

Nebēdā.

Es jauns un vesels, gan jau izturēšu.

Vilks *ņem maizi, apēd.*

Paldies tev, draugs, bet nepietika vēl.
Es treju mūžu mokās sadilis;
Būs jālien zemē man un jāatstāj
Bez glābiņa un balsta vilka cilts.

Ansis.

Kā tev lai palīdzu? Nav vairāk ēsmas.

Vilks.

Tev ir vēl ēsma, kas var palīdzēt,
Bet tu to nespēsi man upurēt.

Ansis.

Kas ir šī ēsma, saki!

Vilks.

Tava sirds.

Ansis.

Man būtu jāupurē sava sirds!
Šī sirds, kas pati staro dailes spozmē!
Šī sirds, kas sāp ar katra ciešanām!
Šī sirds, kas sevī šūpo mīlas sapni
Kā zeltspārnotu elfu puķes zieds!
Nē, Pelēkais, to atdot nespēju.

Vilks.

Tad tu tas neesi, ko visi gaidām.

Ansī.

Ko visi gaida! Kas tas būtu tāds?

Vilks.

Kāds varonis, kas pārspēs Vara kungu,
Kas atpestīs no sprosta Uguns putnu,
Kas aklam tēvam atdos acu gaismu,
No vajām atbrīvos un bada vilka cilti
Un gaišu laimi visiem atnesīs.

Ansī.

Bet sirds, bet kādēļ sirds tam jāupurē?

Vilks.

Tam gribu vajaga kā tēraudu,
Kas ciets un ass griež katru pretestību;
Tam prātu vajaga kā zibens staru,
Kas naktij iespiežas līdz pašām dangām.
No mērķa novērš sirds, liek ciest un nīst,
Un mīlēt liek, un alkt, un reibt no dailes,
Un beidzot krist. Dod savu sirdi man!

Ansī *atcerēs.*

Tavs liktens, priekšgājēj, tavs smagais liktens!
Varbūt, ka tiešām sirds tev bij par daudz!

Vilks.

Dod sirdi man, un ciņā uzvarēsi!

Ansī.

Jūs mani sapņi, manas asaras
Un mani smiekli gaišos saules rītos,
Vai tiešām jāatsakās man no jums?

Vilks.

Dod savu sirdi! Savu sirdi dod!

Ansī.

Tu lielais prieks par nemirstīgo daili,
Tu manas mīlas neatrastais tēls!
Cik grūti atteikties! Bezgala grūti!

Vilks.

No mērķa novērš mīla. Atsakies!
Dod sirdi man un ņem sev Uguns putnu.

Ansis.

Lai notiek tad. Es sevi uzvarējis.
Nāc, manu sirdi ņem un topi spirts.

Nogriežas, attaisa drēbes uz krūtīm.

Vilks.

Tu esi varonis, uz kuru gaidām.

*Pieiet, izņem no jostas saules sirpi, izgriež Ansim sirdi,
ieliek zelta cibā un noglabā uz krūtīm.*

Ansis.

Vai tas ir padarīts, mans Pelēkais?

Vilks.

Tas padarīts. Sniedz savu roku, Ansi.

Izmēģina viņa rokas stiprumu.

Nu spēki tev kā lauku akmenim,
Ko meistars pamatā liek jaunai ēkai.
Nu tevi vedīšu pie Uguns putna.

Abi ar Ansi aiziet pa kreisi.

SESTĀ AINA

Darbojas:

Ansis.
Pelēkais vilks.
Pundurī.
Sirmgalvis.
Sirmgalve.
Skumjā sieva.
Zēns.
Meitene.
Melnā sieva.
Pavedējas.
Dzelzsvīrs.
Dzeltenais kupris.
Baltā sieva.

Kalnaina, mežonīga vieta. Visapkārt asas klinšu šķautnes, zem kurām bezdibeži. Vidū, augstāk par skatuves pamata grīdu, laukums. Uz laukumu ved šaura taka. Kaut kur tālumā manāms kalnu ezers un zaļganos toņos ieturēta pils.

Priekškaram atveroties, pār laukumu zaglīgi pāriet Dzeltenais kupris un nozūd klintīs.

Vilka balss dziļumā.

Uhu! Uhu!

Anša balss augšā.

Uhu! Uhu!

Vilka balss.

Vai esi augšā?

Anša balss.

Būšu!

Vilka balss.

Tad palīdzēsi man?

Anša balss.

Tad palīdzēšu!

Starp klintīm parādās Ansis un kāpj pa taku augšā. Vienā rokā tam veseris, otrā lauznis, ar kuriem tas lauž sev

*ceļu. Gandrīz pie paša vidus laukuma tas apstājas un
slauka sviedrus.*

A n s i s.

Tas tik bij darbs! Caur klinšu sienām cauri,
No ceļa akmens bluķu spītību
Un tiltus pāri visiem bezdibeņiem!
Še tagad stāvu es kā uzvarētājs.

*Kalnās atskan troksnis. Atdalās klinšu bluķis un nokrīt
Anša priekšā, aizsprostodams izeju uz laukumu.*

A n s i s a t l e c.

Ceļš atkal ciet! Kāds nejauks gadījums!
Nekas, mēs ķersimies vēlreiz pie darba.

*Paceļ veseri un lauzni, lai saskaldītu klinti. No klints
apakšas izlien Pundurs.*

P u n d u r s.

Es esmu klāt.

A n s i s.

Ko tu še meklē?

P u n d u r s.

Tevi.

A n s i s.

Es tevi ne. Ej nost un netraucē.

P u n d u r s.

Tu mani sauci, kaut gan ieradies
Jau biju, kā arvienu, neaicināts.

A n s i s.

Kas tu tāds esi?

P u n d u r s.

Vārdu manim daudz.

Var katris saukt, kā patīk. Prātnieks kāds
Aiz prāta nespēka par dievu sauca,
Kāds cits par sfinksu, cits par likteni.
No tā tu redzi, ka es hermafrodīts
Un tiklab gadījums, kā nejaušība
Tev varu likties tīrā prāta gaismā.

A n s i s.

Tu tikainiecīgs pundurs liecies man

Un apnicis ar savu plāpāšanu.
Pie malas taisies, man ir jāstrādā.

P u n d u r s.

Tu sevi pārvērtē; pār manu kāju
Daudz varenāki gari apkrituši.

A n s i s draudoši.

Vai teiksi beidzot, ko tev vajaga?

P u n d u r s.

Pār gudriem plāniem izgāzt tintes traipu.

A n s i s.

Tu pelnījis, lai tevi pārmācu!

Nosviež darba rīkus un grib saķert Punduru. Tas nīrgādāmieš atlec sāņus, un Ansis uzskrien klintij. Viņam aiz muguras parādās vēl divi punduri un paķer Anša darba rīkus. Ansis draudēdams metas uz tiem. Punduri smiedāmieš iesviež rīkus bezdibenī un aizskrien uz divām pusēm. Pirmais Pundurs rauj Ansi no muguras puses aiz apģērba. Ansis ķer to, bet nepanāk. Sākas mežonīga kaitināšanas un grūstīšanas deja. No klintīm Ansim zem kājām sāk birt akmeņi. Ansis klūp un izstiepies paliek gulot. Punduri no trim pusēm lien gar klintīm un skaļi smejas.

P u n d u r s.

Nu, gudro varoni, vai neteicu:
Mazs cinītis gāž lielu vezumu!

P u n d u r i.

Mazs cinīts lielu vezumu, he, he, he!

A n s i s pieceļas un nosēžas uz akmeņa.

Kas smejas pēdējais, tas smejas gardāk.

Brītiņu sēž, tad pieceļas, liek plecu pie nokritušā klints gabala un mēģina nogrūst to no ceļa. Punduri to visādi traucē, bet viņš nepiegrīž tiem vērības. Klints gabals padodas un noveļas no ceļa. Punduri iekliegdāmieš nozūd klintīs.

Vilka balss.
Uhu, kur palieci? Nāc palīgā!

Ansis.
Uhu, es iešu! Gaidi, pelēkais!
Grib doties pa taku lejā.

Balsis visapkārt klintīs.
Uhu, nāc palīgā!

Ansis apstājas.
Kas ir? Kas kliedz?

Sirmgalvis *parādās klintīs, izstiepj rokas.*
Dēls! Dēls!

Sirmgalve *parādās viņam blakus.*
Kam tu mūs atstāj vienus?

Ansis.
Bet, mīlie sirmie, es jūs nepazīstu.

Sirmgalvis.
Tu esi mūsu dēls!

Sirmgalve.
Tik labs un krietnis!

Sirmgalvis.
Kas cīņā izgāja par Uguns putnu.

Sirmgalve.
Kas gribēja, lai visiem būtu prieks!

Sirmgalvis.
Kas nepārnāca vairs.

Sirmgalve.
Kas nepārnāca!

Sirmgalvis:
Man mati balti palikuši bēdās!

Sirmgalve.
Man acu gaišums naktīs izraudāts!

Abi.
Ak, pažēlo mūs, dēliņ, miļo dēliņ!

Ansis.
Es nevaru no mērķa novērsties.

Abi.

Vai-i!

Nogrimst dziļumā. Viņu vietā parādās skaista, skumjā sieva.

*

Skumjā sieva.

Mans mīlais, vai tu nāc?

Ansis.

Es neesmu tavs mīlais.

Skumjā sieva.

Tu esi mīlais mans, tik drošs un jauks,
Pats meklētājs un meklētāju draugs,
Kas gāja Uguns putna tālās gaitās
Un neatgriezās vairs pie sievas raitās.
Nu mana dzīve vētras pārlauzts koks,
Sirds akla kļuvusi kā pusnakts logs.

Izstiepj rokas pret Ansi.

Nāc, mīlais, atpakaļ un atņem baismu!

Nāc atpakaļ un atnes sirdij gaismu!

Ansis.

Tev līdzēt nevaru: mans mērķis gaida.

Skumjā sieva.

Vai-i!

Nogrimst dziļumā. Viņas vietā parādās divi bērni — meitene un puisēns.

Bērni.

Nāc mājās, mīļo tētiņ!

Ansis.

Es jūsu tētiņš, bērni, neesmu.

Bērni.

Tu esi mūsu tētiņš, mīļš un cēls!

Meitene.

Es esmu tava zelta drostaliņa!

Puisēns.

Es esmu tavs vismīlais mazais dēls!

Meitene.

Tu solījies mums atvest Uguns putnu.

Puisēns.

Tu nepārnāci vairs, nu mums iet grūti.

Meitene.

Neviens mūs neapmīlo rītos vairs.

Puisēns.

Neviena nav, ko gaidīt vakaros.

Abi.

Nāc, tētiņ, mājās, atkal apmīlo!

Ansis.

Ak mazie putniņi, kā jums lai palīdz?

Es uzkavēties ilgāk nevaru.

Bērni.

Vai-i!

Nozūd.

*

Ansis atspiežas pret klinti.

Kāds savāds smagums sirdī sakrājies,

Un domas nāk un zūd kā mākoņēnas.

Tik daudzi gājuši pēc Uguns putna,

Bet guvis nav neviens; kā es to spēšu?

Tik daudz ir asaru un tumšu moku,

Vai viņas atsvērs Uguns putna prieks?

Melnā sieva parādās klintīs un piezogas Ansim.

*

Melnā sieva.

Tev taisnība, mans Ansi, nav nekā,

Kam būtu vērtība šai aklā dzīvē.

Viss maldi vien, viss tikai mākoņēnas,

Kas, pāri skrejot, pēdu neatstāj.

Kāds prāts ir atdot nedzīvoto dzīvi

Par Uguns putna māņu mirdzumu,

Kas, iegūts, apdzisis tai pašā brīdī?

Kāds prāts ir ziedoties par nebijušo,

Kas nebūs it nekad, jo viss jau bijis?
Kam būt par kucēnu, kas riņķī skrien,
Pats savu aizbēgošo asti ķerdams,
Bez cerībām reiz izbēgt nolādēts
Uz sevī atgriešanās bezcerību.

Ansis.

Bet kas tad atliek tādām kucēnam?

Melnā sieva.

Mest mieru ķeršanai un gulēt saulē.

Ansis.

Tas ir par maz.

Melnā sieva.

Tev atliek vairāk, Ansi.

Tu esi jauns un skaists; nu ņem no dzīves
Sev visu to, ko viņa tev var dot.

Ansis.

Ko gan tā man var dot?

Melnā sieva.

Ak mīlo Ansi,

Gan acumirklim netrūks bagātību.

Priekš gudrajiem, kas pielūdz tikai viņu.

Tu šaubies, Ansi? Ko tu skaties klintīs?

No klintīm ātri iznāk Pavedējas.

*

*Pavedējas roku rokā ap Ansi, kas pārsteigts atlaižas
pusgulus uz kāda akmens bluķa, dzied.*

Tur augšā tāli
Spīd ledus bāli,
Klīst miglas vāli,
Un asins stingst.

Še lejā skauji,
Lai asins strauji
Tev mīlas kaujā
Pa dzīslām žvingst.

Tur augšā maldi,
Še lejā valdi
Un dzīvo saldi,
Lai sudrabs džinkst!

*Uzsāk kaislu deju ap Ansi, viena pēc otras viņam pie-
skardamās. Ansis sāk ļauties viņu burvībai.*

Vilka balss.

Uhu! Kur esi? Ansi! Ansi!

Ansis, kā sitienu dabūjis, uzlec kājās.

Nost, spīšanas! Nost, kairās pavedējas!

Jums nav pār mani varas! Esmu brīvs!

Pavedējas nozūd klintīs.

*

Melnā sieva.

Tu esi vergs. Tev nebij īstas drosmes

Ne dzīvei garām iet, ne viņu ņemt.

Ansis.

Nost, melnais zirnekli, no mana ceļa!

Melnā sieva.

Tu velti plosies, Ansi, vaļā tikt

No maniem tīkliem nav neviens vēl spējis.

Ansis izrauj zobenu.

Kā Gordijmezglu viņus pārcirtīšu!

*Paceļ zobenu. Melnā sieva nozūd. Pār kalniem nodārd
dobji grāvieni kā pērkons. Klintīs parādās bruņojies*

Dzelzsvīrs un nostājas Anša priekšā.

*

Dzelzsvīrs.

Tu cīņu vēlējies, tad nāc un ņem!

Ansis.

No cīņas neesmu nekad vēl bēdzis.

Bet, pirms mēs cīnāmies, teic, kas tu tāds,

Lai zobens nešķeļ nevainīgu sirdi.

Dzelzsvīrs.

Es Vara kunga kalps visvarenākais.

Pa visām zemēm mani soļi dun,

Vairs zāle nezaļo, kur pāri eju;

Pa visām jūrām mani smiekli dārd,

Kad tūkstoš tēraudriklēm skaļi smeju.

Simts mūžus sargāju uz Uguns putnu

Es visus ceļus; katra galva krit,

Kas nāk par tuvu viņa zelta sprostam.

Tā kritīs arī tava.

Ansīsis.

Sagaidīt

Ar pūlēm spēju tavas runas beigas.

Nu zinu, kas tu esi; zobens mans

Spēs nemaldīgi atrast melno sirdi.

Dzelzsvīrs.

Tad mirsti, pārdrošniek!

Metas uz Ansi ar zobenu. Ansīsis atsit cirtienu un uzbrūk pats. Augšā klintīs parādās Dzeltenais kupris un vēro cīņu. Ansīsis sāk dzīt Dzelzsvīru uz laukuma malu.

*

Dzeltenais kupris.

Uz priekšu, kalps! Ar stangām tevi plēsīs,

Uz oglēm cepinās, ja pazaudēsi!

Ansīsis, pārsteigts no balss, uz acumirkli atslābst. Dzelzsvīrs sāk ņemt virsroku un dzen Ansi uz laukuma otru malu.

Vilka balss.

Uhu! Uhu!

Ansīsis.

Uhu! Nāc palīgā!

Izmisis cīnās un atspiež Dzelzsvīru līdz laukuma vidum.

Kupris.

Tevisirdi izraus!

Un pašam dos to ēst!

Vilka balss tuvāk.

Uhu! Es nāku!

Dzelzsvīrs dod Ansim cirtienu, bet tai pašā acumirkļī saņem cirtienu no viņa. Abi krīt katrs uz savu pusi. Dzelzsvīrs paliek gulot nekustīgi. Ansis paceļ galvu un atbalstās uz elkoņiem. Kupris nozūd.

*

Baltā sieva lēni iznāk no klintīm un tuvojas Ansim.

Es nāku tevi mierā ieaijāt

Un tavu sirdi aiznest mūžībai.

Dod viņu atpakaļ, mans mīļais bērns.

Ansis.

Man nav vairs tās; es viņu atdevu.

Baltā sieva apstājas. Uz laukuma uzskrien Pelēkais vilks.

Pelēkais vilks starp Ansi un Balto sievu.

Par vēlu un par agru, Baltā sieva!

Tu viņa sirdi dabūt nevari;

Viņš atdevis to man. Lūk, kā tā mirdz!

Paceļ pret Balto sievu zelta cibū, kurā mirdz Anša sirds.

Un tagad ej ar mieru, Baltā sieva.

Baltā sieva apgriežas un lēni aiziet. Pelēkais vilks sniedz Ansim roku un palīdz piecelties.

SEPTITĀ AINA

Darbojas:

Ansis.
Pelēkais vilks.
Vara kungs.
Spulga.
Dzeltenais kupris.
Uguns putns.
Jaunais pažs.
Burvis.
Bende.
Saucēji.
Galma kungi.
Galma dāmas.
Paži.
Sargi.
Tauta.

Troņa zāle Vara kunga pilī. Vara un zelta krāsas. Vidū tronis. Aiz troņa taisni pretī skatītājiem tumši sarkans, zeltā izšūts un dīvainiem spilgtkrāsainiem putniem izausts priekškars. Priekškaram abās pusēs pa melnam, milzīgam sargam. No vara troņa pa kreisi viegls, puķēm apvīts sēdeklis.

Priekškaram atveroties, Spulga puķotā sēdeklī. Divas galma dāmas sukā viņas garos zeltainos matus, sapin, sa-sprauž un izgrezno rozēm. Viņai pie kājām Jaunais pažs spēlē mandolinu un dzied.

Jaunais pažs.

Pavasars! Klajumā pavasars!
Dzīvības avotī raisās.
Pūpolu zeltā vītola zars,
Skanoši cīruļi gaisos.

Varavīksne no upēm dzer,
Ziedi plaukst saules kokā.
Saulnesis vara pils vārtus ver,
Zībošu zobenu rokā.

Putni un kukaiņi spēlēt sāk,
Koki šalc sveicienu zaļu:
Saulnesis, Saulnesis šurpu nāk,
Nesdams mums sauli un vaļu.

Spulga.

Draugs, nelauz sirdi man ar savu dziesmu
Un prātu nemulsini veltām cerēm.
Jau šodien mani paņems Vara kungs,
Un neredzēšu vairs ne zaļo mežu,
Ne pļavu ziedošo, ne gaišo druvu,
Kur šaudījos kā zelta atspolīte,
Ikvienam spulgodama savu daili.

Pažs.

Tu atkal spulgosi, kad atnāks Viņš
Un tevi aizvedīs uz saules ciemu.

Spulga.

Tu esi sapņotājs, mans mīlais paž.

Pažs.

Man vairāk nav kā tikai mani sapņi,
Kas tavu daili, kundze, aplido
Kā krēslas taurenīši zelta liesmu.
Kad atnāks Viņš un tevi līdzī nems,
Es segšos viņu mīksti spārniņiem.

Spulga.

Jau atkal Viņš! Jel teic, kā gan tu zini,
Ka ir tāds Viņš un atnāks mani glābt?

Pažs.

Es zinu to ...

Paskatūs uz galma dāmām.

Spulga galma dāmām.

Paldies jums. Varat iet.

Galma dāmas nozīmīgi sasmējas, noiet.

Nu, teic.

Pažs.

Es zinu to no Uguns putna.

Spulga. Tu runāt drīkstēji ar Uguns putnu?

Pažs. Reiz kādā pusnaktī, kad mēmie sargi
Bij mirkli iemiguši, piezagos
Un paskatījos tik ar vienu aci.
Kā zibens zibsnīja aiz priekškara,
Un tavu likteni tur izdzirdēju.

Spulga. Tas drosmi dod man cīņu uzņemties.

Pieceļas, pagriežas pret priekškaru.

Tu starojošā liesma, tevīm tuvs
Un radniecīgs mans gars arvienu juties.
Ja esi zibens, visu satriecošs,
Tad es kā zvaigzne mirdzu mākoņos;
Ja esi atziņa, tad esmu prieks,
Ko saņem atradējs kā dārgu balvu.
Man jātiekas ar tevi vaigu vaigā
Un jānorauj šis priekškars zeltītais,
Kas tevi slēpj no visas tautas acīm.

Tuvojas priekškaram. Melnie vergi krusto pār to zobenus.

Pažs. Ko dari, kundze! Draud tev nāves sods!

Spulga. Žēl, ka es esmu tikai sieviete,
Kas neprot zobenu pret varu lietot!

Atskan taures.

Pažs. Tas Vara kungs! Nu, kundze, saņemies!

Spulga. Paldies tev, paž. Es zinu, kas man darāms.
Nostājas pie sava krēsla.

*

No labās puses nāk Vara kunga gājiens. Priekšā divi saucēji ar taurēm. Nostājas abās skatuves malās. Aiz viņiem

divi paži ar spilvenu, ko noliek uz troņa, paši nostādā-
mies tam abās pusēs. Divi bruņoti sargi nostājas saucēju
tuvumā. Vara kungs vara drēbēs, zelta kronis galvā,
dzelzs pātaga rokā. Viņu ved Dzeltenais kupris, grimē-
jies un ģērbies frakā ar ordeņiem. Vara kungs atgādina
nedzīvu lelli, kustas stūraini, apsēžas tronī. Kupris nostā-
jas uz sevišķa paaugstinājuma aiz troņa starp pēdējo un
priekškaru. Aiz kupra nāk Burvis ar papīra vīstokli pa-
dusē un Bende ar cirvi. Nostājas viens pa labi, otrs pa
kreisi no Vara kunga. Beidzot divi galma kungi un divas
galma dāmas. Pēdējās nostājas aiz Spulgas sēdekļa.

Vara kungs paceļ pātagu.

M-mēs tevi sveicam, daiļā kundze Spulga!

Spulga.

Mēs tevi sveicam, lielais Vara kungs!

Nosēžas. Viņai pie kājām nometas Jaunais pažs.

Kungs uz Kupri.

K-ko tagad, ministri?

Kupris Kungam pie auss.

Lai sanāk tauta.

Kungs paceļ pātagu.

L-lai sanāk tauta!

1. saucējs.

Lai sanāk tauta!

2. saucējs.

Lai tauta sanāk!

*

No kreisās puses uznāk tauta un paliek durvju tuvumā.

Daži grib tuvoties Spulgas sēdeklim.

Sargs.

Kur lienat!

Dzen tos atpakaļ.

Vara kungs Kuprim.

K-ko tagad?

Kupris.

Lai tautai pasludina tavu gribu.

Kungs paceļ pātagu.

Lai tautai pasludina tavu ...

Kupris.

Manu!

Kungs.

Manu gribu!

1. saucējs.

Kungs ņem par sievu tautas meitu Spulgu!

2. saucējs.

Kungs tautas meitu Spulgu ņem par sievu!

Daži vecie.

Vai zelta meitiņ!

Daži jaunie.

Daiļo māsīņ, vai!

Visi pret Spulgu izstieptām rokām nāk uz priekšu.

Vai! Vai!

Sargs.

Nav jūsu darīšana! Atpakaļ!

1. saucējs.

Kungs svētku gadījumā tautai atvēl!

2. saucējs.

Kungs atvēl tautai svētku gadījumā!

Abi.

Savstarpā sūdzēties un apsūdzēties!

Tauta sakustas, sačukstas, bet nesaka nekā.

Kupris.

Nu, drošāk, sūdzieties, kam ir ko sūdzēt

Par otru.

Kungs.

P-par otru.

Jauns vīrs panāk uz priekšu.

Man viena sieva bij, bet viņam simts;

Viņš tomēr arī manu piesmēja,

Un nu tā ir uz ielas.

1. galma kungs.

Meli vien!

Jaunais vīrs rāda uz 1. galma kungu.

Viņš vainīgais, es viņu sūdzu!

Kupris.

Sargs, noved to pa labi.

Sargs noved jauno vīru labajā pusē.

Vēl kas sūdz?

Jauna sieva.

Man bija viens, bet viņam tūkstots vīru;

Viņš tomēr arī manu vergos dzina,

Un nu tas sakropļots.

2. galma kungs.

Tā sieva traka!

Jaunā sieva, uz 2. galma kungu rādīdama.

Lūk, vainīgais! Es viņu sūdzu!

Kupris.

Vest prom pa labi! Vēl kas sūdz?

Pusmūža vīrs.

Man, nabagam, bij tikai viena kaza,

Bet kādam citam vēršu pilna kūts.

Kad dievs bij izsalcis pēc upurgaļas,

Ne astes spalva vēršiem nenokrita,

Jo viņš tam manu kazu upurēja.

Burvis.

Tas nevar būt! Uz viņu neklausiet!

Pusmūža vīrs rāda uz burvi.

Viņš ir tas vainīgais! Es viņu sūdzu!

Kupris.

Pa labi to! Nu laikam visi būs?

Veca sieva.

Es tevi pašu sūdzu! Man bij dēls.

Tu viņu liki nokaut savā karā;

Tu desmit miljonus tur nokāvis!

Kupris.

Ciet klusu, vecene! Sargs, prom ar to!
Lai izbeigtas tiek tautas sūdzības!

Vara kungs.

L-lai izbeigtas...

Vecs vīrs.

Vēl ne! Vēl visas tautas vārdā sūdzu!
Kāds tautai nolaupt grib dvēseli,
Kas mirdzēdama to caur tumsu veda,
Kas deva cerību uz jaunu dienu.

Rāda uz Spulgu.

Še mūsu dvēsele!

Uz Vara kungu.

Še laupītājs!

Balsis tautā.

Tev taisnība! Mēs Vara kungu sūdzam!

Balsis Kunga grupā.

Tie sacēlas pret dieva svaidīto!
Tie apsmej majestāti!

Vara kungs, *apjucis, pret Kupri.*

K-ko tagad?

Kupris.

Tie tavu žēlastību apsmējuši,
Liec tagad izjust tavu bardzību
Un sodi tos, lai citus brīdinātu.

Kungs.

B-bende!

Bende.

Arvienu gatavs, jūsu majestate!

Kungs *sit ar pātagu.*

P-prom ar tiem!

Balsis tautā.

Vai, kas nu būs! Mēs sodīt nepieļausim!

Spulga pieceļas.

Ne soli, bende! Klausies, mana tauta!
Ņem vērā manus vārdus, Vara kungs!
Neviens nav šodien tiesājams un sodāms,
Un visai tautai jāredz Uguns putns.
Lai atvelk priekškaru, un kāzas būs.
Ja nē, gan Spulga zinās savu ceļu.

Balsis tautā.

Lai dzīvo Spulga! Atkal brīvi būsim!
Mums Uguns putns jaunu dzīvi dos!

Kungs.

B-bende!

Kupris Kungam pie auss.

Pagaid'!

Mums jābūt apdomīgiem!

Uz tautu.

Klausies, tauta!

Kungs šodien parāda tev žēlastību.
Ei lielais Burvi, atvelc priekškaru,
Lai visa tauta skata Uguns putnu.

Balsis.

Lai dzīvo Kungs!

Kungs izbailēs.

B-bet... b-burvi...

Kupris.

Mierā, Kungs!

Uzliek roku Kungam uz mutes. Burvis tuvojas priekškaram. Vispārīga sakustēšanās.

Burvis.

Uz vaiga krītiēt dieva liesmas priekšā!

Daži krīt ceļos, citi paliek stāvēt. Burvis atvelc priekškaru. Nāk redzams otrs priekškarš, uz kura uzzīmēts milzīgs putns ar vanaga galvu. Brīdi klusums. Tad nemiera un vilšanās saucieni.

Balsis.

Tad, lūk, kur viņš! Tad tik tā Uguns putna!
Šis plēsoņa mums nespēj palīdzēt!

Jaunais pažs uzlec kājās.

Nu arī es vairs klusēt nespēju!
Tie pieviļ tautu! Īstais Uguns putns
Vēl dziļāk noslēpts.

Visi uzbudinājumā.

Rādi viņu šurp!

Burvis.

Kas Uguns putnu redz, tas mirdams mirst!

Daži jaunie.

Lai arī jāmirst! Rādi Uguns putnu!

Citi pagriež muguru.

Nē, nē, lai paliek! Mirt vēl negribam!

Šinī acumirkli uz Kupra doto zīmi sargi saķer jaunos un
Bende sasien tos. Burvis aizvelk priekškaru.

Spulga metas pie saistītajiem.

Nost, bende! Tie ir mani jaunie brāji!

Bende saķer Spulgu un nodod to Vara kungam. Jaunais
pažs grib steigties tai palīgā, bet sargs to atgrūž. Tautā
apjukums.

*

No labās puses uznāk Ansis zobenu rokā. Galvā tam
bruņu cepure, virs kuras mirdzošs saules disks. Kreisajā
pusē tautas vidū parādās Pelēkais vilks. Pirmajā acu-
mirkli viņus neievēro. Uzskrien Ziņnesis.

Ziņnesis.

Kungs, glābies! Viņš ir klāt!

Vara kungs palaiž Spulgu.

K-ko?

Kupris.

Kas? Vai tu bez prāta?

Ziņnesis.

Viņš uzvar visus! Dzelzsvīrs nonāvēts!

Balsis Kunga grupā.

Vai, tad mēs beigti!

Kupris.

Sargus šurp!

Ziņnesis, ieraudzījis Pelēko vilku.

Par vēlu!

Tur viņa palīgs stāv!

Kāpjas atpakaļ, ierauga Ansi.

Un tur viņš pats.

Ansis iznāk priekšā, sargiem.

Nost metiet ieročus!

Pelēkais vilks.

Uz priekšu, brāļi!

Kopā ar tautu nāk uz priekšu. Ansis ar zobenu pārgriež jaunekļu saites. Sargi noņem ieročus un aizbēg tautā. Jaunekļi paķer nomestos ieročus. Dzeltenais kupris nozūd aiz troņa. Burvis un Bende grib slēpties viens aiz otra, abi nokrīt uz vēdera un paliek pie grīdas pieplakuši gulam. Galma kungi, paži un dāmas saskrien aiz Spulgas krēsla un nometas ceļos, slēpdamies aiz Spulgas, kura stāv pret Ansi izstieptām rokām. Viņai blakus Jaunais pažs. Kungs sastindzis krēslā un tur rokā paceltu pātagu.

Ansis.

Nost vecās varas kauna pilno zīmi!

Izrauj Kungam pātagu un nosviež to.

Nost vara elka māņu spožumu!

Norauj Kunga zelta kroni un noņem tautā.

Un te nu ir šis lielais Vara kungs!

Uzrauj Kungu aiz pleca no sēdekļa un nospiež pie savām kājām.

Lai tauta spriež, ko viņš ir pelnījis.

Pelēkais vilks.

Viņš nāvi pelnījis!

Visi.

Viņš nāvi pelnījis!

Ansī.

Lai nāve tam!

Spulga.

Viņš tagad neapbruņots, Saulnesi,
Un nevar būt vairs tev un tautai bīstams.

Ansī *pārsteigts skatās Spulgā, atstāj Vara kungu un pieiet tai.*

Kur tevi, daiļā, reiz jau redzēju?
Vai sapnis bija tas vai īstenība?

Spulga.

Pie tevis manas ilgas sapņos bij,
Pie tevis mana mīla īstenībā.

Ansī.

Man svešas ilgas ir un sveša mīla:
No mērķa novērš tās.

Vilks.

Ei Ansī, sargies!

Ansī *apgriežas, ierauga Vara kungu, kas pa to laiku piecēlies, paņēmis bendes cirvi un pacēlis pret Ansī; nodur to ar zobenu.*

Ņem nopelnīto algu, melnā čūska!

Pret Spulgu.

Tavs skaistums nodevīgs un vārdi viltus!

Jaunais pažs.

Nav taisnība! Tu kundzi apvaino!

Ansī *nepiegrīž viņam vērības.*

Kā gūstekni es tevi ņemšu līdz;
Tu ķīlā būsi man pret nejaušībām.

Pagriežas pret tautu, uz Spulgu rādīdams.

Jūs atdodat man šo?

Tauta.

Mēs atdodam!

Jaunais pažs.

Ar savām asinīm to aizstāvēšu.

Izrauj savu niecīgo zobenu.

Ansis.

No ceļa, ners!

Sit viņam ar zobena rokturi un nejauši ķer deniņus. Pažs nokrīt bez dzīvības.

Spulga.

Vai, ko tu padarīji!

Nometas pie paža un spiež savu lakatiņu uz viņa brūces. Šai brīdī zemē gulošie Burvis un Bende mēģina uz vēdera līst uz durvju pusi. Pelēkais vilks ievēro to, sagrābj abus un uzrauj ceļos.

Pelēkais vilks Ansim.

Ko darīt mums ar šiem?

Bende pret Ansi.

Ak, žēlo, kungs!

Tev kalpošu tāpat kā Vara kungam!

Burvis.

Es tautai izdomāšu jaunus dievus,
Kas palīdzēs tev valdīt! Žēlo mani!

Ansis.

Bez bendēm iztiks jaunā tautas valsts
Un brīva būs no visiem pesteļiem!
Jūs viņai lieki.

Vilkam.

Prom ar tiem!

Lai tauta pati spriež par viņiem tiesu!

Vilks.

Un viņa taisni spriedīs!

Balsis.

Taisni spriedīs!

Daži no tautas kopā ar bijušiem Vara kunga sargiem aizved Burvi un Bendi.

Ansis pret galma kungiem, dāmām un pažiem.

Un jūs? Ko darīt man ar jums?

Visa grupa. Ak, žēlo!

Mēs strādāsim tāpat kā visi citi!

1. galma kungs.
Ar salmiem protu krāsnis kurināt!

2. galma kungs.
Ar lāpstu protu laukus apstrādāt!

1. galma dāma.
Es traukus nomazgāt ar ziepēm varu.

2. galma dāma.
Es visu to tāpat kā viņi daru!

Paži.
Mēs arī šo un to! Mēs varam arī!

Daži no tautas.
Tie tādi strādnieki kā vistas lokos!

Citi.
Lai tikai nāk, gan strādāt iemācīsim!

Ansīšis.
Jūs tauta apžēlo un pieņem darbā.

Visa grupa.
Tev mūsu paldies, kungs un pavēlniek!

Ansīšis.
Nu izbeigusies Vara kunga valsts
Un sagruvuši visi viņas balsti;
Nu jāceļ jauna, saulaina un brīva.
Bet saules valsti uzcelt tie tik spēs,
Kam Uguns putnis darbā palīdzēs.
To nāku atbrīvot. Kur viņa sprosts?

Visa tauta rāda uz priekškaru.
Tur! Tur!

Ansīšis pieiet priekškaram. Melnie vergi krusto pār to savus zobenus.

Šie putnu biedēkli man liekas koka!
Sit ar zobenu pa viņu sakrustotiem. Tie nokrīt zemē. Nogāž sargus uz grīdas, kur tie paliek gulam. Atvelk pirmo

priekškaru un britiņu skatās putna zīmējumā. Tad ar spēcīgu rāvienu atvelk arī otru priekškaru. Parādās zelta sprosts un viņā zeltaini sarkanā mirdzā Uguns putns.

Tautā klusums. Daži ceļos. Spulga pieceļas no mirušā paža un izstiepj rokas pret Uguns putnu. Ansis atver sprostu.

Uguns putns lēnām iznāk no sprosta. Visa zāle sāk mirdzēt spožā gaismā.

Ansis.

Tev slava, starojošais Uguns gars!
Ar tevi atgriezies mums pavasars!
Uz tevi tauta ilgas mūžus cer;
Nāc, gaismas avotus mums vaļā ver!

Tauta.

Nāc, gaismas avotus mums vaļā ver!

Uguns putns.

Lai mani avoti tev ceļā irdz,
Lai manas zvaigznes priekšā gaiši mirdz,
Lai mūžam brīva tu!

Tauta.

Lai mūžam brīva!

Uguns putns.

Tev slava, Saulnesi! Lai nesarūs
Tavs zobens uzvarošs, līdz miers reiz būs.

Tauta.

Lai dzīvo Saulnesis! Tam saules mūžu!

Spulga piesteidzas Uguns putnam.

Ak starojošā, atņem manas sāpes!

Uguns putns.

Tiek uguns liesmās šķīstīts tīrais zelts,
Lai spoži mirdzētu, pret sauli celts.

Ansis.

Mans darbs ir padarīts. Es atgriežos
Uz mājām atpakaļ ar ieguvumu,

Lai acu gaismu tēvam atdotu
Un Uguns putnu visām zemes tautām.
Še manā vietā paliks Pelēkais
Un dzīvi iekārtos pēc tautas gribas.
Sveiks, brāli Pelēkais! Nu sveiki, draugi!

Pelēkais.

Sveiks, brāli Ansi!

Tauta.

Laimīgs, Saulnesi!

Ansis.

Nāc, mana gūstekne! Nāc, Uguns gars!

*Paņem vienu aiz labās, otru aiz kreisās rokas un aizved
caur tautu.*

Tauta dziedādama seko.

Atgriežas, atgriežas Saules gars!

Zeme ar dzidrumu jumjas.

Atmetiet, atmetiet pelēkās skumjas!

Pavasars! Pavasars! Pavasars!

Dzeltenais kupris *parādās virs tukšā troņa.*

He, he, he!

Saucēji visu laiku nekustīgi stāvējuši abās skatuves
pusēs.

He, he, he!

ASTOTĀ AINA

Darbojas:

Jēkabs.
Miķelis.
Dzeltenais kupris.
Ners.
Ceremonijmeistars.
Pavārs.
Vagars.
Virsnieks.
Mātes kundze.
Meitas jaunkundze.
Ekspreši.
Kantoristi.
Maklers.
Viesi.

18. gadsimteņa stilā ieturēta zāle. Nedaudzas greznas, bet jau aplietotas mēbeles. Vidū pie dibena sienas seņjora Jēkaba sēdeklis. Virs tā pakārts viņa ģerbonis — Don Kichots uz Rosinanta.

Balle pie seņjora Jēkaba. Spēlē neredzams orķestris. Kungi parukās, dāmas parukās un krinolinos; dejo. Seņjors Jēkabs, arī parukā, greznā, bet apnēsātā uzvalkā, rožainu lenti apsietu hercoga zizli rokā, savā sēdeklī. Viņam pie kājām Ners. Viņam pa labi Mātes kundze un Meitas jaunkundze.

Kopējā deja beidzas. Kungi un dāmas pāros nostājas gar zāles malām. Uzskrien jauns zemnieku pāris. Dejo. Beidz. Aplausi. Jēkabs piesauc jauno dejojāju, apkampj, skūpstā to. Mātes kundze aizstājas priekšā Meitas jaunkundzei, kura ģībst. Jaunais zemnieks tausta naža spalvu.

J ē k a b s palaiž zemnieci, pieceļas.

Bet tagad, daiļās dāmas, augstie kungi,
Pie mana bagātīgi klātā galda.

Ners met kūleni.

Trīs sāļi gurķi, četras vārnu olas
Un pieci uzpirksteņi skāba vīna!
Uz priekšu, skriešus, marš!

Jēkabs sit Neram ar zizli.

Ciet klusu, Ners!

Es lūdzu daiļās dāmas, augstos kungus.

Viesi.

Lai mūsu hercogs Jēkabs dzīvo sveiks!

Jēkabs.

Vai drīkstu princesi pie galda vest?

Saņem Meitas jaunkundzi zem rokas un grib kopā ar viesiem doties ēdamistabā. Ieskrien uztraukts ceremonijmeistars.

Ceremonijmeistars.

No dieva puses, hercog, galds nav klāts!

Jēkabs palaiž savu dāmu.

Pie visiem velniem, ko tas nozīmē?

Ceremonijmeistars.

Es nezinu! Pie visa pavārs vainīgs:
Nekas nav gatavots.

Jēkabs.

Lai atnāk pavārs!

Sulainis ielaiž pavāru.

Jēkabs uzbrūk tam ar zizli.

Tu, miltu maiss, kāpēc nav gatavots?

Pavārs slēpjas aiz Ceremonijmeistara.

Kungs, apžēlojies! Nav ko gatavot!
Trīs miltu neuziesi mūsu klētīs.
Pie visa Vagars vainīgs.

Jēkabs.

Saukt to šurp!

Sulainis noiet. Uz viesiem, kuri nemierīgi virzās uz durvīm.

Es lūdzu augstos viesus atvainot
Un justies brīvi it kā savās mājās.

Kāds viesis otram.

Est gribas, markiz!

Otrs viesis.

Savele siksnu, grāf!
Ienāk Vagars.

*

Jēkabs paceļ zizli.

Tu, rakari, teic, kādēļ klētis tukšas?

Vagars slēpjas aiz Pavāra.

Kungs, žēlo mani! Zemnieks netiek spiests
Vairs maksāt nodevas un klausas pildīt.
Pie visa Virsnieks vainīgs.

Jēkabs.

Virsnieku!

Sulainis projām.

Kāda dāma otrai.

Man nelabi! Ak dārgā komtese,
Vai jums nav cukura?

Otrā dāma.

Ak baronese,

Tik dārgi laiki, kur lai viņu ņem?

Ners.

Es lūdzu, jūtieties kā savās mājās!

Ienāk Virsnieks.

*

Jēkabs metas uz to ar zizli.

Tu nodevējs, kam zemnieks netiek spiests
Vairs maksāt nodevas un klausas pildīt?

Virsnieks *slēpjas aiz Vagara.*

Kungs, piedod man, bet kā lai varu spiest,
Kad tavā armijā trīs karavīri?

Jēkabs.

Tas nevar būt! Kur citi?

Virsnieks.

Izklīduši,

Jo tu vairs nespēji tiem samaksāt.

Jēkabs *uztraukts.*

Lai manu zemi ieķīlā un maksā!

Vagars.

Jau ieķīlāta.

Jēkabs.

Manas muižas!

Vagars.

Arī.

Jēkabs.

Un mani zirgi, rati?

Vagars.

Ieķīlāti.

Jēkabs *izmisis.*

Vai tad patiesi viss jau nodzīvots?

Kaut zelta ābols būtu palicis!

Uz viesiem, kuri aizvirzījušies līdz durvīm.

Es lūdzu, kungi, izpalīdziet man!

1. kungs.

Ko te vairs līdzēsī!

2. kungs.

Lai līdzas pats!

Meitas jaunkundze *iekrīt mātes rokās.*

Ak, mama, viņš!...

Mātes kundze.

Nav tev vairs partija.

Visi projām.

*

Ceremonijmeistars.
Es vietu atstāju un lūdzu kungu
Man algu izmaksāt.

Pavārs. Es arī lūdzu.

Vagars.
Es tāpat.

Virsnieks.
Un es.

Jēkabs.
Man naudas nāv.

Visi.
Tad mums ir jāmirst badā.

Ners ceremonijmeistaram.
Kā iet ar viesnīcu, mans mīļais draugs?

Ceremonijmeistars.
Ar kādu viesnīcu?

Ners.
Ar to, ko tu
Nesen vēl atvēri par kunga naudu.

Ceremonijmeistars.
Tu esi mulķis!

Ners.
Ātri projām.

Pavārs.
Pavār, kā tev iet
Ar pārtikas un augļu tirgotavu?

Pavārs.
Būt' ienācis pie manis, redzētu.

Ners.
Projām.

Ners.
Un, vagar, tev ar jaunnopirkto muižu?

Vagars.
Liec mani mierā, ķēms!

Projām.

Virsnieks.

Es ļoti steidzos!
Gan algu saņemšu pie tikšanās.

Ātri aiziet.

*

Ners.

Tas laikam būs visvairāk iedzīvojies!

Jēkabs.

Tu esi zelta ners, bet ko tas līdz:
Neviens par tevi zeltā nemaksā.

Ners.

Nu, pamēģini mani ieķilāt.

Jēkabs.

Kam mūsu laikos der vairs nera prāts?

*

Uznāk Miķelis, vēl apaļāks, cilindrs galvā, papīru žūksnis rokā. Aiz viņa divi ekspreši, kuri paliek pie durvīm.

Miķelis.

Jūs esat senjors Jēkabs?

Jēkabs.

Miķel brāl!

Miķelis.

Vai brālis, nebrālis, man viena alga.
Tas jūsu paraksts?

Rāda papīrus.

Jēkabs.

Mans. Pats labi redzi.

Miķelis.

Šis ķīlu zīmes tagad pieder man
Ar visu jūsu zemi, muižām, zirgiem,
Ar visu kučieri un mēbelēm.
Nu, ko še stāvat vēl? Jūs varat iet.

Jēkabs.

Tu mani izdzeni no manas muižas.

Miķelis.

Kāds trulums! Saprotiet, tā pieder man!
Es savu biroju šē ierīkošu.

Jēkabs.

Ne soļa neiešu!

Miķelis *eksprešiem*.

Ei puisi, šurp!

Šo kungu izmetiet pa muižas vārtiem.

*Ekspreši aizved Jēkabu, kas rokām un kājām ķepurojas
pretim.*

Miķelis *sauc viņam pakaļ*.

Nu, brāl, vai manīji, ka bagātība
Ir varenāka daudz par katru varu?

Ierauga neru.

Vai tu no cirka esi izmucis?

Ners *apvainots*.

Es esmu labi dzimis kunga ners.

Miķelis.

Par tavu dzimšanu es nešaubos,
Bet vai ar smadzenēm tu esi dzimis?
Teic, ko tu proti?

Ners *met kūleni*.

Labi kūleņot.

Miķelis.

To tagad prot ikkatris politikis.

Ners.

Par diviem skatīties, par četriem dzirdēt,
Par sešiem klusu ciest vai arī runāt,
Kā kuru reizi patīk senjoram.

Miķelis.

Tu esi lietojams. Vai gribi kalpot?

Ners.

Nu kā lai nekalpo, kad vēders rūc.

Miķelis.

Tad nāc uz kantori, tur pateiks darbu.
Abi iet uz durvīm, sastopas ar eksprešiem.
Lai piecās minūtēs viss kārtībā!
Abi ar Neru projām.

*

Ekspreši iznes Jēkaba sēdekli un noliek viņa vietā
augstu pulti, tai pa labi nostāda milzīgus skaitāmos
kauliņus, pa kreisi noliek rakstāmgaldu. Norauj
hercoga ģerboni un uzkar tā vietā plakatu ar uz-
rakstu: «Starptautisks apveikalošanas birojs». Iz-
stumj liekās mēbeles. Strādādami dzied:

Kas pieķēries pie lietas,
Tam lieta kaulus lauž;
Kas ilgi stāv uz vietas,
To beidzot ķirmji grauž.

Kas dzimis ekspresis, tas nevar ciest,
Ja vecus krāmus neļauj laukā sviest.

Kas dzīvē maiņu ciena,
To lietas nenomāc,
Tam jautri paiet diena
Un neiesūno prāts.

Kas dzimis ekspresis, tam bauda tiek,
Ja veco krāmu vietā jaunus liek.

Ienāk Miķelis. Aiz viņa divi kantoristi; viens ar lielu grā-
matu padusē, zīmuli aiz vienas, spalvaskātu aiz otras
auss; otrs ar garu, izstieptu labās rokas rādītāja pirkstu.
Miķelis samaksā eksprešiem, kuri paklanās un aiziet. No-
stājas pie pulsts.

Miķelis.

Pa kreisi debets: pusmiljarda rentes,
Pusotra miljarda no melnās biržas,

Pusmiljarda no mežiem, pus no līnēm,
Trīs miljardi no visiem zemju centriem,
No starptautiskās aģentūras trīs
Un tikai viens no kūrās rūpniecības.
Tas būtu kopā —

1. kantorists *rēķina līdz uz skaituļiem.*

Desmit miljardu.

2. kantorists *skaita grāmatā.*

Pareizi, saskan, desmit miljardu.

Miķelis.

Pa labi kredīts: miljards rezervei,
Pustreša fondam, pusmiljarda valstij,
Viens miljards darba algām, pieci man.
Tas būtu kopā —

1. kantorists.

Desmit miljardu.

2. kantorists.

Pareizi, saskan, desmit miljardu.

Miķelis.

Var noslēgt bilanci?

Abi kantoristi.

Var noslēgt, kungs.

Miķelis *iesmēķē cigaru.*

Cik patīkams pēc gada noslēguma
Tāds smaržīgs dūms no īsta Havanas.

Abi kantoristi *aplaizās.*

Jā, kungs, tāds dūms ir patīkama lieta.

Miķelis *sajūsmā.*

Es apgrozījis desmit miljardus!

Vai tas nav panākums? Vai tā nav laime?

Vai tas nav īstais Uguns putns?

1. kantorists.

Iet baumas,

Ka Uguns putns tiešām esot atrasts.

Miķelis.

Jā, es to atradis!

1. kantorists.

Ne jūs, bet cits:

Kāds Ansis Saulnesis to atradis.

2. kantorists.

Viņš esot briesmīgāks par elles pūķi,

Kur tikai parādoties, visur liesmas

No zemes šaujoties līdz mākoņiem

Un valstis sadegot kā salmu kūļi.

1. kantorists.

Viņš klausot tikai Ansim Saulnesim,

Kas esot milzenis ar sešām galvām

Un gribot visas zemes iekarot.

Miķelis uzkliedz tiem.

Jūs darbam pieņemt un nevis pļāpām!

Kā kauna nav vēl ticēt pasakām!

Kantoristi nobijušies ķeras pie skaitīšanas. Miķelis nemierīgi noskrien no pulsts, atkal atgriežas.

Bet ja nu Ansis brīvs un Uguns putnu

Patiesi atradis? Nē, nevar būt!

*

Maklers, ļipaini svārki, uzskrien.

Ai, panika! Ai, vairs neviena lieta

Nav biržā cieta! Viss uz leju krīt!

Miķelis.

Kas ir? Kas gadījies?

Maklers.

Ai, kā lai zina!

Viens paredz karu, otrs jaunu caru.

Miķelis.

Bet manas akcijas?

Maklers.

Uz divām nullēm.

*

V a g a r s, *tagad kalpo pie Miķeļa, aizelsies ieskrien.*

Kungs, milzu zaudējumi! Darbi stāv!
Uz svētkiem gatavojas visa tauta!

M i ķ e l i s.

Kas tie par svētkiem? Ko tas nozīmē?

V a g a r s.

Tie gaida Saulnesi ar Uguns putnu.

A b i k a n t o r i s t i.

Nu, vai mēs nesacījām?

M i ķ e l i s.

Klusu ciest!

Jūs visi esat traki palikuši!

*

N e r s *ieskrien.*

Kungs, met nu kūleni, tev nav vairs cenas!
Ar Uguns putnu pārnāk brālis Ansis,
Un visa tauta viņu apsveikt steidz
Kā savu valdnieku un saules nesi.

M i ķ e l i s.

Vai viņš vēl tālu?

N e r s.

Jau pie robežas.

M i ķ e l i s *ķeras matos, kuru nav uz galvas; noripo cilindrs.*

Ko nu lai iesākam?

V i s i.

Jā, ko lai iesākam?

*

Dzeltenais kupris *lēni un svinīgi ienāk.*

Kas te par ņaudētavu?

M i ķ e l i s.

Pārvaldniek!

Glāb mani! Teic, kas darāms!

Kupris.

Pirmkārt, ser,

Liec galvā nokritušo cilindru.

Miķelis *apjucis uzliek cilindru.*

Un, otrkārt, lieci atsaukt Jēkabu:

Bez viņa palīdzības neiztiksim.

Miķelis *neram.*

Tu zini, kur viņš ir?

Ners.

Tas maksā naudu.

Miķelis *dod naudu.*

Še un teic.

Ners.

Viņš tagad virskelneris

Pie sava izbijušā galda puīša.

Miķelis.

Skrien, sauc to šurp!

Ners.

Tas maksā naudu.

Miķelis.

Tu esi nekaunīgs!

Sviež viņam naudu.

Ners.

Kāds kungs, tāds kalps.

Saķer naudu, projām.

Maklers.

Es lūdzu kungam savu procentīti.

Vagars.

Es savus pajus lūdzu atpakaļ.

Kantoristi.

Mēs lūdzam izmaksāt uz priekšu algas.

Tāds šaubīgs laiks; vēl viss var gadīties.

Miķelis.

Man naudas nav. Jūs varat pakārties.

Visi *draudēdami pret Miķeli.*

Kungs!

Kupris.

Ņemiet, dalieties!

Nosviež lielu naudas maku. Visi metas tam virsū. Nauda izšķīst uz grīdas. Visi plēsdamies uzlasa to un aiziet.

*

Ners uznāk.

Kungs, senjors Jēkabs nenāk.

Miķelis.

Kāpēc ne?

Ners.

Viņš savu muižu prasa atpakaļ.

Miķelis.

Viņš prātā jucis!

Kupris.

Soli, Miķel, soli!

Miķelis.

Nu, lai tad iet.

Ners.

Viņš tomēr nenāk,

Jo savus zirgus vēlas atpakaļ.

Miķelis.

Lai ņem tos kraķus.

Ners.

Bet vēl senjors nenāk,

Jo savu neru prasa atpakaļ.

Miķelis.

Ners nera vērts.

Ners.

Par muļķa neru dzīvot

Ir labāki kā izputēt ar gudru.

Iziet. Tūliņ ienāk Jēkabs, ģērbies kā ķelneris. Abi brāļi dziļi klanās viens otram.

Kupris.

Nu apspriedīsim savu kara plānu.

DEVĪTĀ AINA

Darbojas:

Ansis.
Uguns putns.
Spulga.
Jēkabs.
Miķelis.
Pelēkais vilks.
Vecais krauklis.
Jaunais krauklis.
Dziesminieks.

Laukums pilsētas vārtu priekšā.

*Uznāk Ansis, ģērbies kā septītajā ainā. Gabaliņu aiz viņa
Spulga un Uguns putns.*

Ansis, zobenā atspiedies, skatās uz pilsētas pusi.

Pie manām kājām trejdeviņas zemes,
Pār trejdeviņām jūrām mana saule,
Nav cita saulneša kā vien tik es.
Rīt arī tu, visskaistākā starp pērlēm,
Man pretim iznāksi ar karogiem.
Es savu brāļu varu salauzīšu
Kā briedis sausu zaru, pāri skriedams,
Un dūņās iemīšu, lai nav ne zīmes.

Vēro pilsētu.

Spulga uz Uguns putnu.

Viņš tikai ciņas alkst un ciņas dzīvo.
Ciets tā kā tērauds, žēlu nepazīst;
Pret mīlu vienaldzīgs, iet garām dailei
Ar aklām acīm, nicinošu smīnu.
Man spēka pietrūcis šis mokas ciest,
Es mīlā sadegu kā svece liesmās.

Uguns putns.

Met šaubas nost, lai staro tava sirds.
Tu māsas dzīvības vismīlā meita,
Tā dos tev uzvaru, kad pienāks laiks.

A n s i s.

Kāds milzīgs prieks kā kokam augt un augt
Ar galotni pār visām zemēm pāri
Un visiem putniem zaros vietu dot,
Līdz citas varas nav kā mana vara,
Līdz mana griba — likums pasaulei.

U g u n s p u t n s.

Ne tava griba, Ansi, tautas griba.

A n s i s.

Es vienmēr gribēšu, ko tauta grib,
Un tauta gribēs saskaņā ar mani.

U g u n s p u t n s.

Tu ārā audz no tautas, Saulnesi,
Un neprasi tai vairs pēc viņas gribas.

A n s i s.

Es redzu pats, kas tautai vajadzīgs,
Man vienam pieder Uguns putna zintes.

U g u n s p u t n s.

Tu brīvību man devi, Saulnesi,
Un tagad pats to atkal taisies ņemt.
Ne sev, bet tēvam mani meklēt gāji.

A n s i s.

Tēvs velti mani meta cietumā,
Bet brāļus sūtīja pēc Uguns putna.
Lai nu tie putnu viņam ved, ja var.

U g u n s p u t n s.

Cik sveši ausīs skan man tavi vārdi
Un sveša šķietas tava cietā sirds.

A n s i s.

Sirds — liekas dzirdēts vārds, bet sen jau aizmirsts.
Sirds, mana sirds — teic, ko tas nozīmē?

U g u n s p u t n s *rāda uz Spulgu.*

Lai viņa teic.

A n s i s.

Tu zini, kas ir sirds?

Spulga.

Tas gaišais prieks, kas tavās krūtīs pukst,
Tās sāpes, kas tur raud, tā dzīvības
Visvērtīgākā balva — mīla, mīla!

Ansis.

Nāc, savu roku man uz krūtīm liec
Un jūti pati, kāds tur tukšums klusē.

Liek Spulgas roku sev uz krūtīm.

Tas jāpiepilda man ar cīņas troksni,
Ar jaunām uzvarām, ar skaļo slavu,
Kas pretim šalc no neskaitāmām mutēm,
Ar savu vareno un bargo es.

Spulga.

Kāds tukšums, Saulnesi, man bail no viņa.

Ansis.

Cik viegli gul uz krūtīm tava roka,
Kā samtains pūpolīts; es jūtu trīsas
No pirkstu galiņiem, kas mani skar.

Spulga.

Ak, kaut es varētu tev atdot sirdi!

Ansis skatās Spulgā.

Kāds gleznis zieds! Kur tādu redzēju?
Vai bērņībā, kad mēs ar mīlo māti
Pa meža pļāvām klīdām puķodami?

Grib noglāstīt Spulgu.

Spulga negribot atraujas.

Ak Saulnesi, tev roka asinīs!

Ansis atsalst.

Tev bail no tām? Tu žēlo savu pašu
Un simtiem nespēcīgo dvēseļu,
Kam pāri kāpt man celā gadījās!
Pret sevi pašu sacelt mani gribi,
Lai aiztaupītu darbu ienaidniekam!
Ej nost un netuvojies manim vairs.

Atstumj viņu.

Spulga.

Ak Ansi, Ansi, nu ir viss pagalam!

Kopā ar Uguns putnu noiet dibena plānā.

Ansis pret pilsētu.

Es gaidu, pilsēta, nāc, noliec varu

Pie manām kājām pati labprātīgi;

Ja ne, kā verdzeni es tevi ņemšu.

*

No pilsētas puses uznāk Jēkabs hercoga tērpā, ar šķēpu rokā, un Miķelis, nesdams grezni izrotātu kastīti. Abi klanās Ansim.

Jēkabs.

Tev pilsēta liek izteikt padevību.

Miķelis.

Un sūta karalisku dāvanu.

Sniedz kastīti Ansim.

Ansis nesaņem, paliek stāvot, zobenā atspiedies.

Kas pilnvarojis jūs ar mani runāt?

Abi.

Mēs atnācām kā zemes valdnieki.

Ansis.

Tad varat atgriezties, es runāju

Ar zemes tautām, ne ar valdniekiem.

Jēkabs.

Es nezinu... es domāju, ka...

Piegrūž Miķelim.

Runā tu.

Miķelis.

Mēs atnācām pie tevis kā pie brāļa.

Ansis.

Ak, nu jums vajadzīgs ir atkal brālis!

Varbūt, ka gribat viņu apmelot

No jauna tēvam, varbūt nogalināt?

Abi nokrīt ceļos.

Mēs tevi atzīstam par savu kungu!

Jēkabs.

Es varu nolieku pie tavām kājām.

Miķelis.

Es bagātību.

Ansis.

Nelgas, kā jūs varat

To atdot man, kas jums vairs nepieder!

Ir viena vara — es, un visa zeme

Ar saviem dārgumiem gul man pie kājām.

Miķelis.

Mēs atnesām tev to, kā tev vēl nav.

Ansis.

To brīnumu es labprāt apskatītu.

Miķelis.

Ver vaļā šo.

Pieceļas un sniedz Ansim kastīti. Tas iesprauž zobenu sev blakus zemē, paņem kastīti, attaisa, izņem mirdzošu karaļa kroni. Pa to laiku pieceļas arī Jēkabs.

Ansis ar izsmieklu.

Kam man šī rotaļlieta?

Miķelis.

Tad tava galva maza karaļkronim?

Ansis.

Nē, karaļkronis viņai ir par mazu.

Miķelis.

Tā tukša valoda.

Ansis.

Tad skaties šurp.

Ar vienu roku noņem bruņu cepuri, ar otru mēģina likt galvā kroni, kas izrādās par mazu.

Miķelis.

Ļauj palīdzēt.

Paņem kroni. Ansis noliec galvu. Miķelis liek viņam galvā kroni un tai pašā laikā dod zīmi Jēkabam. Tas no muguras puses ievaino Ansi ar šķēpu. Ansis krīt. Miķelis paķer Anša zobenu un iedur viņam krūtīs.

Miķelis.

Ņem savu karaļkroni!

Uguns putns un Spulga steidzas uz priekšu. Jēkabs sagrābj Spulgu, Miķelis Uguns putnu.

Abi.

Nu varam atgriezties pie sava tēva.

Abi aiziet, aizvezdami Uguns putnu un Spulgu. Ansis paliek gulam ar zobenu krūtīs. Tumst.

*

Parādās divi kraukļi un uzmanīgi tuvojas Ansim.

Vecais krauklis.

Triekts saules vīrs! Triekts saules vīrs! Kra!

Jaunais krauklis.

Prieks, ekur prieks! Prieks, ekur prieks! Kra!

Vecais krauklis.

Nāk kūtra nakts!

Jaunais krauklis.

Nāk kraukļu dzīres!

Abi.

Kra, kra, kra!

Vecais krauklis.

No acīm izknābšu tam saules zibu,
Lai manas acis kārāk zvērotu!

Jaunais krauklis.

No krūtīm izraut viņa sirdi gribu —
Kas tas par karalisku mielastu!

Abi.

Klāt kraukļu laiks! Klāt dzīres, kra!

Tuvojas Ansim. Parādās Pelēkais vilks un sagrābj Jauno kraukli.

*

Jaunais krauklis.

Glāb mani, vecais, kra!

Vecais krauklis.

Laid jauno vaļā, kra!

Pelēkais vilks.

Par velti kārkt, par velti ķepuroties!

Es esmu nodomājis iznīdēt

No zemes visu melno kraukļu cilti.

Jaunais krauklis.

Kra, tad es beigts!

Vecais krauklis.

Kra, žēlo, pelēkais!

Ko vien tik gribi, prasi, tikai žēlo!

Vilks.

Vai vari atnest nāves ūdeni?

Vecais krauklis.

To varu, kra!

Vilks.

Tad tūlīņ pakaļ skrien!

Vecais krauklis projām. Pelēkais vilks izņem virvi, piesien Jauno kraukli, izvelk no Anša krūtīm zobenu, iesprauž zemē, piestiprina tur virves otru galu. Izņem no zelta cibas Anša sirdi, kura staro kā zvaigzne.

Vilks.

Tu sirdi nežēloji mērķu labā

Un cīņās uzveici, sev garām iedams.

Nu laiks uz miera svētkiem gatavoties,

Kad visi atgriežas pie savas sirds

Un, viņas neatrodot, tukšā vietā

Liek elkus, kurus paši nogāzuši.

Ņem sirdi atpakaļ, mans brāli Ansi,

Ņem mīlu atpakaļ un esi laimīgs.

Ieliek sirdi Anša krūtīs. Atskrien Vecais krauklis.

Vecais krauklis.

Te būs tas nāves ūdens!

Vilks.

Tagad skrej

Pēc dzīvā ūdens.

Krauklis projām. Vilks lej nāves ūdeni Anša brūcēs.

Lai sadzīst brūces,

Jo nāves ūdens visas vainas dziedē.

Vecais krauklis atskrien.

Nav dzīvā ūdens! Avots smiltīm aizbērts.

Vilks.

Tas kupra darbs! Ko nu lai iesāku?

Vecais krauklis.

Laid vaļā dēlu!

Vilks.

Jūs man solāties

Nekad vairs neatgriezties šinī zemē?

Abi.

Mēs solāmies.

Vilks.

Tad prom un pielūkojiet:

Vairs žēlastības nebūs otrā reizē!

Palaiž Jauno kraukli. Abi kraukļi projām.

*

Pelēkais vilks notupstas pie Anša.

Nu viss pagalam! Nabags Saulnesi!

Nu atliek tevi apraudāt un aprakt.

Uhu! Uhu!

Balss tumsā.

Uhū! Uhū!

Vilks.

Pat tumsa žēlojas: uhū! uhū!

Balss tumsā.

Uhū! Uhū!

Dziesminieks iznāk no tumsas.

Kādēļ tu raudi, brāli Pelēko?

Pelēkais vilks.

Kā neraudāt, kad mūsu Ansis miris!

Sirds viņam vietā, brūces izdziedētas,

Trūkst dzīvā ūdens uzcelt dvēseli.

Dziesminieks.

Draugs, nenoskumsti, atļauj dziesmām vaļu.

Sāk spēlēt un dziedāt.

Nav nāves, tik mūžīga maiņa vien

Un dzīvības ritmi bez gala,

Aiz dziesmas ausma nāk arvien

Un ziedons aiz ziemas sala.

Neredzams koris.

Laiks klāt uz kāzām posties!

Mosties, Saulnesi, mosties!

Dziesminieks.

Kas kūpošos dzīvības laukos sēj

Pats savu auglīgo garu,

Simts tūkstoš dzīves dzīvot spēj

Un celties ik pavasaru.

Neredzams koris.

No zemes spēkus smelies!

Celies, Saulnesi, celies!

*Pa dziesmas laiku pamazām top gaišs. Ansis sakustas un
pieceļas. Atspīd spoža gaisma.*

Ansis.

Es ilgi gulēju!

Dziesminieks.

Miegs kļūtu mūžīgs,

Ja nebūtu tavs brālis Pelēkais.

Vilks.

Un brālis dziesminieks. Viņš tevi glāba.

Ansis.

Jūs esat te! Jūs abi! Ak, kāds prieks!

Apkampj viņus.

Cik diena mirdzoša! Cik zilās tāles!

Kāds varens skaistums šē visapkārt zaigo,

Un cik man viegla sirds.

Pats no sevis pārsteigts, ķer roku pie sirds.

Patiesi, sirds!
Man atkal krūtīs dzied un raud, un smeļ!
Ak mani draugi, cik es jauns un laimīgs!

Liek roku pie pieres.

Bet kas šē notika un kas es biju?
Tas zobens liekas mans, un cepure
Ar sauli, liekas, bij man kādreiz galvā.

Uzliek cepuri, paņem zobenu, ierauga zemē karaļa kroni.

Un te, lūk, nodevīgais karaļkronis!
Nost, nost ar to, lai vairs nevienam nav
Dēļ viņa jāpazaudē sirds un galva!

Sacērt karaļkroni ar zobenu. Atceras tālāk.

Tur Jēkabs stāvēja, šē Miķelis...
Tad nāca nodevīgais cirtiens... Brāļi!
Kur viņi palika? Kur Uguns putns?
Kur mana Spulga, mana dvēsele?

Vilks.

Kā gūstekņus tos brāļi līdzī ved,
Lai tēva svētību un valsti gūtu.

A n s i s.

Tad nav ko kavēties! Uz priekšu, draugi!
Mēs tēva mājās būsim īstā laikā!

DESMITĀ AINA

Darbojas:

Tēvs.
Jēkabs.
Miķelis.
Ansis.
Dzeltenais kupris.
Uguns putns.
Spulga.
Pelēkais vilks.
Dziesminieks.
Sargi.
Laudis.

Šaipus priekškara Dzeltenais kupris un Miķelis.

Dzeltenais kupris.

Tad paliek tā: tu ņemsi tēva valsti,
Bet es sev paturēšu Uguns putnu?

Miķelis.

Kam viņš man vajadzīgs, kad valsts ir rokā?

Kupris.

Bet Jēkabam mēs dosim kādu centru,
Lai dzīvo tur zem stingras kontroles
Ar saviem zirgiem, piķieriem un suņiem,
Ar neru un ar sievu.

Miķelis.

Man arī skuķe patīk gluži labi.

Kupris.

Neder tev, —

Par tievu.

Miķelis.

Tas tiesa gan.

Kupris.

Nu, redzi. Tātad likop!

Miķelis.

Līkop!

Sarokojas un aiziet katrs uz savu pusi.

*

Priekšgars atveras. Skatuve kā pirmajā ainā. Tēvs sēdekļī, pavadones abās pusēs. No vienas puses uznāk Miķelis, no otras Dzeltenais kupris.

Kupris.

Kungs, Miķelis ar pašu Uguns putnu!

Tēvs.

Nāc šurpu, Miķel! Man arvienu likās,
Ka dienās būs no tevis krietns vīrs,
Kaut jāatzīstas man, es slepenībā
Par tevi vairāk Ansi mīlēju,
Bet biju maldījies; man piedod, dēls.

Grib Miķeli noglāstīt, bet uzduras viņa cilindram. Miķelis to ātri norauj un, tiklīdz tēvs viņu noglāsta, noglauda galvu un uzliek atkal cilindru.

Ved Uguns putnu šurp!

Miķelis.

Tūlīp, mans tēvs!

Sit plaukstas. Ienāk divi sargi un ved ķēdē saslēgtu Uguns putnu, turēdami katrs aiz sava ķēdes gala.

*

Miķelis.

Vest to pie mana tēva.

Piepeši Uguns putns paceļ rokas — spārnus. Izšaujas liesmas. Sargi bēg. Ķēde nokrīt uz grīdas. Brīdi klusums.

Tēvs.

Kas notika? Kādēļ to neved šurp?

Miķelis.

No putna spozmes sargi nobijās.

Klusi sargiem.

Es labi samaksāšu, tveriet viņu!

Sargi mēģina, bet atkal atlec no liesmas. Miķelis tuvojas pats, bet bez panākumiem.

Miķelis.

Es pavēlu tev klausīt, Uguns putn!

Uguns putns nekustas.

Tēvs.

Bet ko tas nozīmē?

Miķelis.

Viņš negrib nākt.

Tev jāiet būs pie viņa.

Tēvs pavadonēm.

Vediet mani.

Pavadones ved tēvu uz Uguns putna pusi. Piepeši ieskrien Spulga un viņai pakaļ Jēkabs.

*

Spulga.

Glāb mani, spožā liesma!

Slēpjas aiz Uguns putna. Jēkabs metas viņai pakaļ, bet, no liesmas saņemts, atlec. Tēvs apstājas.

Tēvs.

Kas tas bij?

Kupris.

Nekas, kungs, kalpone.

Jēkabs pārsteigts skatās apkārt.

Kas tā par lietu!

Tu mani apkrāpt gribi, Miķeli?

Miķelis.

Es putnu ieguvu; tev tika skuķis.

Jēkabs.

Man vairāk tiesības uz abiem diviem:

Es Ansim devu pirmo cirtienu.

Tēvs.

Tu Ansim devi pirmo cirtienu?

Miķelis.

Jā, Ansim Saulnesim, tas bij kāds pūķis,
Kam Uguns putnu abi atņēmām.

Spulga.

Tu viņam netici, tas nebij pūķis,
Bet saules dēls, kas veica Kunga varu
Un Uguns putna sprostu atvēra.
Šie abi viņam uzbruka ar viltu,
To nokāva un putnu nolaupīja.

Tēvs.

Kas esi, brīnišķā ar cīruļbalsi?
Nāc tuvāk man un atļauj pieskarties.

Jēkabs.

Tā mana sieva! Viņu neaiztiec!

Spulga.

Es neesmu tā sieva!

Tēvs.

Dēli, dēli!

Es jūtu viltu jūsu tuvumā.

Spulgai, kuru viņš pirkstu galiem viegli aizskāris.

Tu esi maigāka kā puķes zieds.

Nu, stāsti visu man, ko vien tik zini.

Miķelis *uz Kupra doto zīmi.*

Ne viņa zina ko, ne stāstīs tev,
Bet dosies istabās ar savu vīru.

Tēvs *dusmās.*

Es vēl šē pavēlu!

Miķelis.

Tu maldies, tēvs!

To apsolīji celt par mantnieku,

Kas Uguns putnu mājās pārvedīs.

Te ir tas putnis: valsts nu pieder man.

Tēvs.

Tas putns nepalīdz.

Miķelis.

Nav mana vaina.

Būs tevi piekrāpis tavš dziesminieks.

Tēvs.

Bet es vēl esmu dzīvs.

Miķelis.

Tu esi akls

Un valdīt nespēji; tavs krēsls mans.

Nosēžas tēva krēslā.

Jēkabs.

Es esmu vecākais, man nākas valdīt!

Miķelis.

Ļauj lietu nodarīt; gan tiks tev ar.

Tēvs *streipuļo atpakaļ un pieķeras krēslam.*

Ak dēli, dēli!

Spulga.

Palīdz, Uguns putn!

Kupris, *piezadzies no muguras puses Uguns putnam,*
uzmet tam smalku zelta ķēdi, saistīdams spārnus.

Es tagad esmu kungs pār Uguns putnu,

Un viņš man kalpos trīsreiz trejus mūžus.

Spulga.

Laid vaļā to!

Jēkabs *sagrābj Spulgu.*

Nāc, manu balto dūjin!

Tēvs.

Sargi, sargi!

Miķelis.

Nenāks, samaksāti!

*

Ansīsis, *melnu kapuci aizsedzies, zobens rokā, ienāk.*

Vai šē pēc palīdzības sauca kāds?

Miķelis.

Tu esi pārklaušījies! Ej, kur nācis!

Tēvs.

Šī balss! Šī balss!

A n s i s uz Miķeli.

Tu sēdi cita vietā.

Miķelis.

Nav tava darišana.

A n s i s.

Taisies nost!

Draudoši paceļ zobenu. Miķelis sabijies nolec no krēsla.

A n s i s nosēdina tur atkal tēvu.

Nu sēdi pats līdz sava mūža galam.

T ē v s.

Šīs rokas, rokas!

A n s i s uz Jēkabu, kurš tur Spulgu.

Vaļā laid

To, kas tev nepieder.

J ē k a b s.

Tu iedrošinies mani apvainot!

Izrauj zobenu.

A n s i s.

Met nost šo skalu! Stājies tur pie brāļa!

Izsit viņam zobenu un pagrūž pašu uz Miķeļa pusi; pret Kupri.

Un nu, mans Dzeltenais, mans pārvaldniek!

Mēs atkal tiekamies reiz vaigu vaigā.

Nu slēgsim rēķinus par visām reizēm.

K u p r i s.

Es nesaprotu jūs.

A n s i s.

Gan sapratīsi.

Laid vaļā Uguns putnu!

K u p r i s.

Cilpā tevi!

Uzmet viņam cilpu, savilkdams rokas. Spulga paķer no zemes Jēkaba zobenu un pārgriež cilpu.

A n s i s.

Riebj, čūska dzeltenā, man samīt tevi!

*Atsviež Kupri uz Jēkaba un Miķeļa pusi; griežas pie
Uguns putna un noņem viņam ķēdi.*

Ej tagad, starojošais Uguns gars,
Un atdod acu gaismu aklam vīram.

*Uguns putns tuvojas tēvam un paceļ rokas pret viņa
acīm.*

Lai izgaist maldu nakts, kas tevi sedz!
Lai tavas acis atkal īstni redz!

*Atspīd gaisma. Telpa zaudē savus tumšos toņus un sāk
mirdzēt. Uguns putns atkāpjas pie sfinksas.*

Tēvs velk roku pār seju.

Melns smagums atkrita! Es redzu! Redzu!
Pār mani tūkstoš jaunas saules spīd!
Kas esi, svešniek! Kam lai paldies saku?

Ansis nomet kapuci un parādās ar sauli virs galvas.

Tēvs, vai nu pazīsti?

Tēvs.

Mans dēls! Mans Ansi!

Apkampjas.

Vai vari piedot smago netaisnību,
Ko es tev nodarīju aklamā?

Ansis.

Jauna taisnība aug pāri vecai
Un ļauna nepiemin, kas nav vairs ļauns.

Spulga.

Kaut vārdiņu man arī, Saulnesi!

Ansis pagriežas pret viņu.

Tev, mana Spulga, visi mīlie vārdi,
Kas sirdī klusējuši garus gadus.

Spulga.

Vai tev ir atkal sirds?

Ansis.

Nāc, raugi pati.

Spulga liek roku Ansim uz krūtīm.

Tur skan kā pavasara avoti!

A n s i s.

Uz tevi skan, tu saules koka zieds!

Apkampj viņu.

S p u l g a.

Mans Saulnesi, nu sāksies ziedu svētki!

T ē v s *pret Uguns putnu.*

Tad tu tas esi, starojošais gars,

Kas rādijies man tālos jaunos sapņos,

Sev līdzī aicinot uz neatrasto!

U g u n s *putns.*

Es esmu tas, kas tevi izvadīja

No pirmatnības rēgu dūksnāja,

Es esmu tas, kas allaž atzibsnīja

No cita, saulaināka kalngala.

Caur mani nākotnē tu iekšā audzi,

Kas pieder Saulnesim ar viņa draudzi.

Pa sarunas laiku Dzeltenais kupris, Jēkabs un Miķelis sačukstas un virzās uz durvīm. Piepeši tie metas bēgt. Durvīs parādās Pelēkais vilks ar ļaudīm. Bēdzēji dodas uz otrām durvīm, bet tur stāv Dziesminieks ar citiem ļaudīm. Kupris skrien uz dibenu gar Uguns putnu. Tas paceļ rokas. Pret Kupra seju izšaujas liesmas.

U g u n s *putns.*

Lai aklums ir tavš sods!

K u p r i s.

Vai, manas acis!

Nokrīt uz grīdas un lokās tur. Pavadoņi atstāj tēva krēslu, pieceļ Kupri no grīdas un aizved to. Jēkabs un Miķelis nokrīt ceļos Anša priekšā.

J ē k a b s.

Ak, žēlo mūs!

M i ķ e l i s.

Ak, neatriebies mums!

A n s i s.

Ne man ko atriebties, ne man ko žēlot.

Es nododu jūs sava tēva tiesai.

Abi pret tēvu.

Ak, žēlo mūs!

Tēvs bargi.

Jūs nāvi pelnījuši!

Ansī.

Tēvs, lai viņi iet.

Bez tavas svētības un mantojuma
Lai maldās pasaulē un mēcās ciest,
Ar sevi cīnīties un pazemoties, —
Varbūt, ka pārveidosies viņu sirdis.

Tēvs.

Lai notiek tā. Es viņus izraidu!

*Sargi aizved Jēkabu un Miķeli, kuri aiziet nokārtām
galvām.*

*

Ansī.

Bet tagad atļauj, tēvs, pie tevis vest
Man savu līgavu un savus draugus,
Bez kuriem kraukļi manas miesas knābtu.

Tēvs.

Ļauj tavu pieri skūpstīt, saules zieds!
Skūpsta Spulgas pieri.

Ļauj roku spiest tev, brāli Dziesminiek,
Tu pirmais atnesi man saules vēsti.

Spiež Dziesminieka roku.

Ļauj pateikties tev, draugs no vilku cilts,
Tu pirmais cīnījies par Uguns putnu.

Klanās Vīlcam.

Nāc, manā krēslā sēdies, Saulnesi.
Lai gudrība tev stāv pa labo roku
Un daile kreisā mirdz kā tava sirds;
Lai tautas spēks un mākslas gaišredzība
Arvienu stipru dara tavu valsti.

*Nosēdina Ansi savā krēslā, Uguns putnu viņam pa labi,
Spulgu pa kreisi, Pelēko vilku un Dziesminieku priekšā
uz paaugstinājuma pakāpēm.*

Mans mūža uzdevums nu galā vests.
Es varu liksmis aiziet daudzveidībā.

*Nokāpj no paaugstinājuma un nozūd ļaudis. — Sāk skanēt
cīruļu dziesmas un daudzveidīga pavasara muzika. No-
šalc balsis.*

Balsis.

Pavasars! Pavasars! Pavasars!

Priekšgars aizveras.